

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

20 18 он 05
сарын 29 өдөр

Дугаар ЗГ-1/
112

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА М.ЭНХБОЛД ТАНАА

Тогтоолын төсөл өргөн
мэдүүлэх тухай

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн шийдвэрлэсний дагуу Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Тогтоолын төслийг Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгнө үү.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

У.ХҮРЭЛСҮХ

001835

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

2018 он 05 дугаар
сарын 25 ны өдөр

Дугаар ХэТ
1152

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

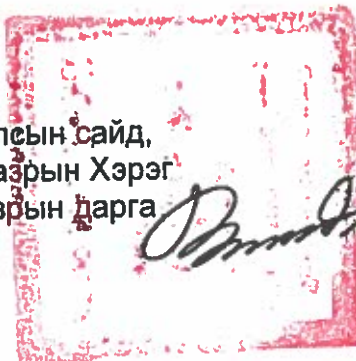
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН ЕРӨНХИЙ НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА Ц.ЦОЛМОН ТАНАА

Тов тогтоолгох тухай

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд шийдвэрлэсний дагуу Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлэхээр холбогдох материалын хамт хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хурлын даргад өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгнө үү.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Г.ЗАНДАНШАТАР

006440

**МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Худалдааны гудамж 6/1, Засгийн газрын V байр,
Утас/Факс: (976-51) 26 75 33, E-mail: foreign@mojha.gov.mn,
<http://www.mojha.gov.mn>

2018.05.25 № 1-1/2604

танай 2018.05.24 -ны № ХХС/1134 -т

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН
ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР ТАНАА**

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.8 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн "Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх нь зүйтэй гэж үзэв.

Ц.НЯМДОРЖ

08 1865
Doc.yam a5.2018

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж 5/1, Засгийн газрын II байр,
Утас/факс: (976-51) 26-74-68, <http://www.mof.gov.mn>

2018. 05. 24 № 6/3225
танай 2018. 05. 24 ны № Хэрг/1434 -т

Өргөн мэдүүлэх зөвшөөрөл
олгох тухай

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтон шийдвэрлэжээ.

Иймд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.7 дахь хэсэгт заасны дагуу тогтоолын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх зөвшөөрлийг үүгээр олгож байгааг мэдэгдье.

Хүндэтгэсэн,

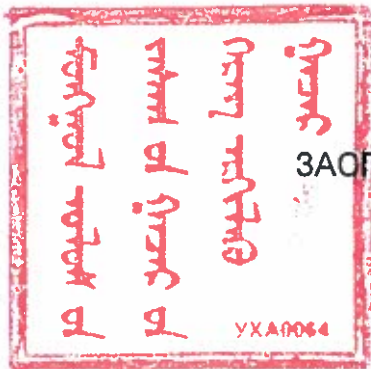
Ч.ХҮРЭЛБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

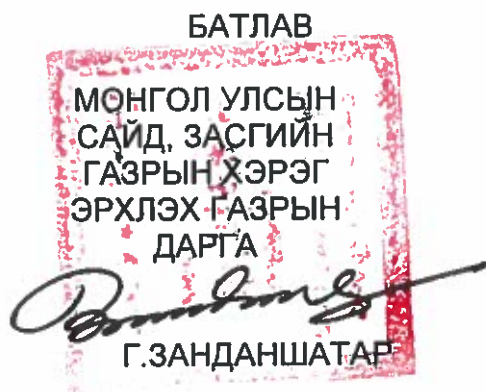
Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 5 дугаар сарын 23-ны өдрийн хуралдааны 22 дугаар тэмдэглэлд:

“II.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэлийн төслийг хэлэлцээд хуралдаан дээр Засгийн газрын гишүүдээс гаргасан саналын дагуу “Эрдэнэт-Булганы цахилгаан түгээх сүлжээ” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Багануур-Зүүн өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Дулааны цахилгаан станц-4” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Дулааны цахилгаан станц-3” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Дулааны цахилгаан станц-2” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Дарханы дулааны цахилгаан станц” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станц” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ” төрийн өмчит хувьцаат компани, “Шивээ-Овоо” хувьцаат компани, “Багануур” хувьцаат компанийг хувьчлах хуулийн этгээдийн жагсаалтаас хасах, Улсын Их Хурлын 2016 оны 64 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болгох зэрэг асуудлыг холбогдох тогтоолын төсөлд тусган Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

**“ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ
БАТЛАХ ТУХАЙ” МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Тогтоолын төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 5.2.1 дэх заалтад “төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт, төрийн болон орон нутгийн өмчит компаниудын ашигт ажиллагаа, засаглал, өмч хувьчлалын бодлогыг сайжруулж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг шинэ шатанд гаргана” гэж тусгагдсан.

Улсын Их Хурлын 2017 оны 42 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2018 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-ийн 16.1 дэх хэсэгт “төрийн өмчийн үр ашгийг сайжруулах, төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл, бодлогыг шинэчлэх” гэж заасан.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд төрийн өмчийн талаархи Улсын Их Хурлын бүрэн эрхийг тодорхойлж, уг зүйлийн 5-д “төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл, хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалтыг батлах, түүнд өөрчлөлт оруулах” гэж заасан.

1.2.Практик шаардлага

“Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-д тусгагдсан зорилтыг хангах, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхийн тулд төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн тогтолцоог бэхжүүлэхэд хувь нэмэр оруулах, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, хуулийн этгээдийн техник, технологийг шинэчлэн сайжруулах шаардлага байна.

“Монголын хөрөнгийн бирж”, “Арилжааны төлбөр тооцоо” ХХК-ийн хувьд төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьцаа нь хөрөнгийн бирж дээр чөлөөтэй арилжаалагддаг хувьцаат компанийн хэлбэрт шилжүүлэх бэлтгэл ажлын хүрээнд Монголын хөрөнгийн биржийг хувьчлах, сонгодог утгаар нь ажиллуулах шаардлага гарсан. Үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцооны системийг шинэ түвшинд гаргах, техник, програм хангамжийг

шинэчлэх, төлбөр тооцооны эрсдэлийн удирдлагын асуудлыг шийдвэрлэх, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах шаардлага тавигдаж байна.

“Хөдөө аж ахуйн бирж”-ийн хувьд хөдөө аж ахуйн зах зээлд оролцогчдод бизнесийн эрсдэлийг удирдах, санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийг арилжих, гадаад, дотоодын арилжаанд оролцогчдын хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн технологи болох арилжаа, клиринг зэрэг төлбөр тооцооны цогц системийг нэвтрүүлэх, суурилуулах, аймгийн төвүүдэд мэдээллийн технологийн шаардлага хангасан хоршоодыг биржийн арилжааны сүлжээнд холбох, спот арилжааг нэмэгдүүлэх, ложистикийн нэгдсэн сүлжээг бий болгох зорилгоор хөрөнгө оруулалтыг татах шаардлагатай байна.

“Төрийн банк”-ны хувьд санхүүгийн зах зээлд банкны эзлэх байр суурь өндөр, арилжааны хувийн банктай төр өрсөлдөх, банкны системд заавал оролцох шаардлагагүй болсон. Төрийн банкны бүтэц, зохион байгуулалтад өөрчлөлт хийх, зардлыг бууруулах, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх шаардлага үүссэн.

“Мэдээлэл холбооны сүлжээ” төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьд мэдээлэл холбооны техник, технологийн шинэчлэлийг бүрэн хийж, шинэ дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх, Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг шилэн кабельд бүрэн холбох, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх шаардлага гарсан.

“Монгол шуудан” хувьцаат компанийн хувьд шуудан холбооны үйлчилгээг сайжруулах, үйлчилгээний шинэ төрлийг бий болгох, техник, технологийн шинэчлэл хийх шаардлага гарсан.

“МИАТ” төрийн өмчит хувьцаат компанийн хувьд агаарын тээврийн үйлчилгээг либеральчлах бодлогын хүрээнд сүүлийн үеийн менежмент нэвтрүүлэх, олон улсын болон орон нутгийн агаарын тээвэрт өрсөлдөөнийг бий болгох, үйлчилгээний хүртэмжийг сайжруулах, үнэ тарифыг бууруулах шаардлага үүссэн.

“Авто зам засвар арчлалтын компаниуд”-ын хувьд зам засвар арчлалтын компаниудын хариуцсан замын хэмжээ урт, тухайн аймгийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, авто замын сүлжээний нягтрал, эдийн засгийн ач холбогдлоос хамаарч ажлын ачаалал харилцан адилгүй, улсын төсвийн санхүүжилтийг төлөвлөсөн хэмжээгээр цаг хугацаанд нь авч чаддаггүйгээс компаниуд нь өр зээлтэй, төлбөрийн чадваргүй болж, машин механизм, тоног төхөөрөмж хуучирч элэгдсэн тул менежментийг сайжруулах шаардлагатай байна.

Иймд дээрх хууль зүйн болон практик үндэслэл, шаардлагын дагуу Монгол Улсын Их Хурлын “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” тогтоолын төслийг боловсруулна.

Хоёр.Тогтоолын төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Улсын Их Хурлын “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” тогтоолын төслийн зорилго нь төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар тухайн хуулийн этгээдийн техник технологийг шинэчлэн сайжруулах, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний хүртээмж, өгөөжийг нэмэгдүүлэх, компанийн засаглалыг сайжруулах, хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн тогтолцоог бэхжүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжихэд оршино.

Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн ерөнхий бүтэц нь үндсэн чиглэлийг хавсралтаар батлах, үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхийг Засгийн газарт даалгах, тогтоол хүчингүй болгох, тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг зохих Байнгын хороонд үүрэг болгосон 4 заалттай байна. Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэлийн төсөл нь нэгдүгээр бүлэг “өмч хувьчлалын зорилго”, хоёрдугаар бүлэг “хувьчлах үндсэн зарчим”, гуравдугаар бүлэг “үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалт, арга хэлбэр, хугацаа”, дөрөвдүгээр бүлэг “хувьчлах төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд” гэсэн ерөнхий бүтэцтэй байна.

Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэлийн төсөл нь хувьчлалыг зохион байгуулах арга хэлбэр, хугацаа, үндсэн зарчмыг зохицуулах бөгөөд төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг бүрэн хувьчлах болон төрийн эзэмшлийн хувийг бууруулах хүрээг хамарна.

Гурав.Тогтоолын төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, хүрэх үр дүн, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай санал

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар Улсын Их Хурлын 2016 оны 19 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-д аж үйлдвэрийн салбарын зорилт 1-д “хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний биржийн сүлжээг боловсронгуй болгож, арьс, шир, ноос ноолуур зэрэг түүхий эдийн бүрэн боловсруулалтыг 60 хувьд хүргэх” гэж, дэд бүтцийн салбарын зорилт 3-т “олон улсын болон улсын чанартай авто замын сүлжээн дэх хатуу хучилттай авто замын уртыг 1600 км-ээр нэмэгдүүлэх” гэж, зорилт 4-т “гадаад, дотоод худалдааны тээврийн зардлыг бууруулах, хугацааг багасгах, ерөнхий зориулалтын агаарын тээврийг хөгжүүлэх” гэж, зорилт 7-д “нийт хүн амын 70 хувийг өндөр хурдны интернэтийн сүлжээнд холбож, газар нутгийн байршлаас үл хамаарсан ижил үнэ, тарифыг мөрдөж, Ази, Европыг холбосон мэдээлэл дамжуулах өндөр хурдны сүлжээгээр дамжих мэдээллийн урсгалын хэмжээг 10 дахин нэмэгдүүлэх” гэж, макро эдийн засгийн бодлогын зорилт 2-т “санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, санхүүгийн зах зээлд хөрөнгийн зах зээлийн эзлэх хувийг 10 хувьд хүргэн нэмэгдүүлэх” гэж заасан зорилтуудыг хангахад түлхэц үзүүлнэ гэж үзэж байна.

Тогтоолын төсөл батлагдсанаар төрийн өмчийг хувьчлах бодлого, чиглэл тодорхой болж, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг хувьчилж гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татах, техник технологийн шинэчлэл хийгдэх нөхцөл бүрдэх, эдийн засагт хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх эдийн засгийн үр дагавар үүснэ.

Төрийн өмчийг хувьчилснаар тухайн хуулийн этгээдийн өрсөлдөх чадвар дээшилж, компанийн засаглал хөгжиж, төр болон хувийн хэвшлийн түншлэлийн зохистой хэлбэрийг бий болох нийгэм, хууль зүйн үр дагавар үүснэ гэж үзэж байна.

Төрийн өмчийг хувьчилснаар төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн техник технологийн шинэчлэл хийхэд шаардлагатай санхүүгийн эх үүсвэрийг нөхөх, улмаар үйлдвэрлэл, үйлчилгээний цар хүрээ өргөжих, бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнэ тариф буурах зэрэг эерэг үр дүн гарна.

Мөн төрийн өмч дэх төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээг бууруулснаар төрийн өмчийн менежментийг шинэ шатанд гаргах, засаглалын ил тод, нээлттэй байдлыг хангах, удирдлагын шилдэг багийг бүрдүүлэх, санхүүгийн нөөцийг эргэлтэд оруулах,

хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих зэргээр улс орны эдийн засагт тодорхой дэмжлэг үзүүлэх юм.

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хувьчлалыг зохион байгуулснаар хувьчлалын дараах төрийн хяналтыг хэрэгжүүлэх асуудлыг Засгийн газраас батлах хувьчлах хуулийн этгээд, объектын жагсаалтад тусган шийдвэрлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Дөрөв.Тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай уялдсан байдал, уг тогтоолыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Улсын Их Хурлын “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” тогтоолын төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, холбогдох бусад хууль тогтоомжтой нийцнэ.

Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан цаашид хууль тогтоомж шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй гэж үзэж байна.

-- о О о --

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2018 оны . . . дугаар
сарын . . . -ны өдөр

Дугаар :

Улаанбаатар
хот

**Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах
үндсэн чиглэл батлах тухай**

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтыг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл”-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2.“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл”-д заасан хуулийн этгээдийг хувьчлах ажлыг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд зохион байгуулахыг Монгол Улсын Засгийн газар (У.Хүрэлсүх)-т даалгасугай.

3. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэл батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 70 дугаар тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх тухай” Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 64 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

4.Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Эдийн засгийн байнгын хороо (.....)-нд үүрэг болгосугай.

ГАРЫН ҮСЭГ

ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ

Нэг. Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэлийн зорилго

1.1.Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэлийн зорилго нь төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн тогтолцоог бүрдүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, улмаар хувьчлалаас олох орлогоор хуулийн этгээдийн техник технологийг шинэчлэн, компанийн засаглалыг хөгжүүлэхэд оршино.

1.2.Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл нь /цаашид “Үндсэн чиглэл” гэх/ төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг хувьчлах талаар хийх ажлын чиглэлийг тодорхойлох баримт бичиг бөгөөд энэхүү баримт бичгийг Монгол Улсын төрийн захиргааны болон холбогдох бусад байгууллага, аж ахуйн нэгж дагаж мөрдөх үүрэгтэй.

Хоёр. Хувьчлах үндсэн зарчим

2.1.Төрийн өмчийг хувьчлахад дараах үндсэн зарчмыг баримтална:

2.1.1.Олон нийтийн оролцоог хангах, компанийн засаглалыг хөгжүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих, төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үнэ цэнийг өсгөх, техник технологийг шинэчлэх, хөрөнгө оруулалт татах зорилгоор төрийн өмчит хувьцаат компанийн хувьцааг үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагад бүртгүүлэх, төрийн мэдлийн хувьцааны тодорхой хувийг хөрөнгийн биржээр арилжаалах;

2.1.2.Хувийн хэвшилд суурилсан зах зээлийн өрсөлдөөнийг дэмжих бодлого баримталж, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбар дахь төрийн оролцоог бууруулах, жижиг хувьцаа эзэмшигчдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор төрийн өмчит зарим хуулийн этгээдийг хөрөнгийн биржээр болон нээлттэй дуудлагын худалдаагаар хувьчлах;

2.1.3.Хувьчлалыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу ил тод, нээлттэй зохион байгуулах.

Гурав. Үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалт, арга хэлбэр

3.1.Үндсэн чиглэлийг дараах зохион байгуулалтаар хэрэгжүүлнэ:

3.1.1.Засгийн газар энэхүү үндсэн чиглэлийн хүрээнд хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийн жагсаалтыг жил бүр батлан тэдгээрийг хувьчлах арга хэлбэрийг тогтоон үндсэн чиглэлийн хэрэгжилтийг зохион байгуулж, үр дүнг Улсын Их Хуралд тайлагнах;

3.1.2.Засгийн газрын баталсан жагсаалтын дагуу төрийн өмчит хуулийн этгээдийг хууль тогтоомжийн хүрээнд хувьчлах ажиллагааг ил тод, нээлттэй

зохион байгуулах ажлыг тухайн салбарын яамтай хамтран төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн байгууллага гүйцэтгэх;

3.1.3.Энэхүү үндсэн чиглэлийг 2018-2020 онд хэрэгжүүлэх бөгөөд төрийн өмчийг хувьчлахдаа хуулийн этгээдийн эдийн засагт эзэлж буй байр суурь, үйл ажиллагааны онцлогт тохируулан хувьчлалын уламжлалт арга хэлбэрийн зэрэгцээ, хувьцааг дотоод, гадаадын хөрөнгийн зах зээлд санал болгох, нэмэлт хувьцаа гаргах зэрэг аргыг түлхүү хэрэглэх;

3.1.4.Хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийн зах зээлийн үнэлгээг тогтоосны үндсэн дээр хувьчлалыг хэрэгжүүлэх;

3.1.5.Төрийн мэдлийн хөрөнгө болон хувьцааг хувьчлан худалдсаны төлбөрийн тодорхой хэсэгт арилжааны банкны хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас ашиглах.

Дөрөв. Хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээд

4.1. Бүрэн хувьчлагдах хуулийн этгээд

4.1.1.“Монголын хөрөнгийн бирж” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн хувьцааны тодорхой хэсгийг Лондонгийн хөрөнгийн биржид төлөх өрд тооцон хувьцаагаар солих санал тавьж, үлдсэн хувьцааг Монголын хөрөнгийн бирж болон гадаадын нэр хүнд бүхий хөрөнгийн биржээр нээлттэй арилжих;

4.1.2.“Төрийн банк” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийг үйл ажиллагааг нь өөрчлөхгүй байх нөхцөлөөр хуульд заасны дагуу Монголбанктай хамтран төрийн эзэмшлийн нийт хувьцааны тодорхой хувийг стратегийн хөрөнгө оруулагчдад, үлдсэн хувийг хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй арилжих;

4.1.3.“Арилжааны төлбөр тооцоо” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төрийн эзэмшлийн нийт хувьцааг худалдах;

4.1.4.“Хархорин АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.5.“Булган АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.6.“Дорноговь АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.7.“Харгуй” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.8.“Талын зам” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.9.“Эрдэнэсант АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.10. “Багануур АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.11. “Налайх АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.12. “Төв АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.13. “Дархан АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.14. “Сэлэнгэ АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.15. “Орхон АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.16. “Баянчандмань АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.17. “Архангай АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.18. “Өвөрхангай АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.19. “Хөвсгөл АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.20. “Говь-Алтай АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.21. “Ховд АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.22. “Завхан АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах;

4.1.23. “Увс АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компанийг нээлттэй дуудлагын худалдаагаар худалдах.

4.2. Төрийн эзэмшлийн хувийг бууруулах хуулийн этгээд

4.2.1. “Мэдээлэл холбооны сүлжээ” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төрийн эзэмшлийн хувьцааны 49 хүртэл хувийг стратегийн хөрөнгө оруулагчид болон олон нийтэд санал болгож Хөрөнгийн биржээр арилжаалах;

4.2.2. “Монгол шуудан” хувьцаат компанийн төрийн эзэмшлийн хувьцааг 51-ээс доошгүй хувийг төрийн эзэмшилд байлгаж, үлдсэн хувьтай тэнцэх хэмжээний хувьцааг Хөрөнгийн биржээр арилжаалах;

4.2.3. “Хөдөө аж ахуйн бирж” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төрийн эзэмшлийн хувьцааны 51-ээс доошгүй хувийг төрийн эзэмшилд байлгаж, үлдсэн хувьтай тэнцэх хэмжээний хувьцааг Монголын хөрөнгийн биржээр арилжаалах;

4.2.4. “МИАТ” төрийн өмчит хувьцаат компанийн төрийн эзэмшлийн хувьцааны 51-ээс доошгүй хувийг төрийн эзэмшилд байлгаж, үлдсэн хувьтай тэнцэх хэмжээний хувьцааг Монголын хөрөнгийн биржээр арилжаалах.

- о О о -

“ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ” УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2017 оны 5 дугаар сарын 19-ний өдрийн 126 дугаар тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсэг “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан шаардлага, аргачлалын дагуу боловсрууллаа.

Нэг.Тогтоолын төсөл боловсруулсан зорилго, ач холбогдол

Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэлийн зорилго нь төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн тогтолцоог бүрдүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, улмаар хувьчлалаас орох орлогоор хуулийн этгээдийн техник технологийг шинэчлэн, компанийн засаглалыг хөгжүүлэхэд оршино.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн ач холбогдол нь 2020 он хүртэл хувьчлах хуулийн этгээдийг тодорхой болгож, хувьчлал зохион байгуулах арга хэлбэр, зарчим, хэрэгжүүлэх байгууллагын чиг үүргийг тогтоосонд оршино.

Хоёр.Тухайн харилцааг урьд нь хууль, эрх зүйн бусад актаар зохицуулж ирсэн байдал

Өмч хувьчлалын үндсэн чиглэл, хөтөлбөрийг Улсын Их Хурлаас тухай бүр тогтоолоор баталж байсан. 2001 оноос хойших хугацаанд Улсын Их Хурлаас 5 удаа өмч хувьчлах үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэх хугацаатай нь баталж хэрэгжүүлсэн байна.

Гурав.Тогтоолын төслийг боловсруулахтай холбогдуулан хууль санаачлагчаас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл боловсруулахтай холбогдуулан төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны бусад байгууллага, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдээс санал авсан. Төрийн байгууллагаас ирүүлсэн саналыг нэгтгэн судалсан.

Өмч хувьчлалын талаарх бусад улсын хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг судалж, санал дүгнэлт боловсруулсан.

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны болон эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтийг мөн нэгтгэн судалсан.

Төрийн байгууллагын санал, төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны болон эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, бусад улсын хууль, эрх зүйн зохицуулалтын талаарх судалгааны материалд үндэслэн УИХ-ын тогтоолын төслийг боловсруулсан.

Дөрөв. Гадаад орны туршлага, бусад судалгаа, шинжилгээ тайлангийн дүн

Төрийн өмчийн хууль, эрх зүйн зохицуулалтын талаарх судалгааг 37 улсын интернэт дэх Wikipedia болон бусад цахим хуудас, эх сурвалжаас авсан мэдээлэлд үндэслэн хийлээ. Судалгаанд хамрагдсан 37 улсын төрийн байгууламжийн хэлбэрийг авч үзвэл холбооны улс 11, нэгдмэл улс 26 байна.

Төрийн өмчит хуулийн этгээд гэсэн ойлголтыг судалж үзэхэд олон нийтийн хэрэгцээнд зориулан ажил, үйлчилгээ явуулдаг "олон нийтийн хуулийн этгээд /компани, корпораци/"-ийг хамруулж үзэх хандлага нэлээд байна.

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэлийн хувьд судалгаанд хамрагдсан улсын төрийн өмчит хуулийн этгээд нь "ерөнхийдөө" олон нийтийн ашиг сонирхолд үйлчлэх болон аюулгүй байдлыг хангах чиглэлийн үйл ажиллагаа явуулдаг гэж үзэж болохоор байна. Түүнчлэн тухайн улсын баримтлах бодлого, бусад нөхцөлөөс шалтгаалан зарим үйл ажиллагааг төрийн өмчит хуулийн этгээд гүйцэтгэдэг байна.

Дүгнэлт: 1.Хувьчлалыг хөрөнгө оруулалт татах, засаглалын үр нөлөөг нэмэгдүүлэх, зах зээлийн өрсөлдөөнийг дэмжих, хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх санхүүгийн зорилгоор хийдэг байна. 2.Төрийн өмчийн асуудал хариуцсан Засгийн газрын агентлагтай улсад өмч хувьчлалыг төвлөрсөн загвараар зохион байгуулдаг. 3.Хувьчлал зохион байгуулахад хөрөнгийн биржээр дамжуулан хувьцааг нь олон нийтэд худалдах арга түгээмэл хэрэглэгддэг байна.

Судалгаанд хамрагдсан ихэнх улсад төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эрх зүйн байдлыг Компанийн тухай хуулиас гадна тусгай хууль тогтоомжоор зохицуулдаг байна.

Тав. Тогтоолын төсөлд тусгасан зарчмын шинэлэг зохицуулалт

5.1.Төрийн өмчийг хувьчлахад баримтлах зарчим:

Засгийн газрын 2018 оны "Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хулийн этгээдийн талаар авах арга хэмжээний тухай" 08 дугаар тогтоолд өмч хувьчлалд баримтлах үндсэн зарчмыг дараах байдлаар заасан:

-олон нийтийн оролцоог хангах, хяналтын тогтолцоог төлөвшүүлэх, компанийн засаглалыг сайжруулах, хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх, техник, технологийг шинэчлэх, хөрөнгө оруулалт татах зорилгоор төрийн өмчит хувьцаат компаниудын хувьцааг үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагад бүртгүүлэх, төрийн мэдлийн хувьцааны тодорхой хувийг хөрөнгийн биржээр арилжаалах;

-хувийн хэвшилд суурилсан зах зээлийн өрсөлдөөнийг дэмжих бодлого баримталж, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбар дахь төрийн оролцоог бууруулах, жижиг хувьцаа эзэмшигчдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор төрийн өмчит зарим хуулийн этгээдийг хөрөнгийн биржээр болон нээлттэй дуудлагын худалдаагаар хувьчлах.

"Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд дээр дурдсан зарчмыг баримтлахаар тусгасан.

5.2.Хувьчлах арга хэлбэр:

Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэлийн төсөлд тусгагдсан хуулийн этгээдийг хувьчлахдаа Монгол Улсын эдийн засагт эзлэх байр суурь, үйл

ажиллагааны онцлогт тохируулан уламжлалт арга хэлбэрийг хэрэглэхээс гадна хувьцааг дотоод, гадаадын хөрөнгийн зах зээлд санал болгох, нэмэлт хувьцаа гаргах, хувьцааны төлбөрийн тодорхой хэсэгт арилжааны банкнаас гаргасан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас ашиглах зэрэг аргыг хэрэглэхээр боловсрууллаа.

Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д багтсан хуулийн этгээдийг хувьчлах үндсэн чиглэлийн төсөлд тусгаагүй болно.

Авто зам, шуудан холбоо болон бусад салбарт гадаадын болон дотоодын хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг татаж, төрийн оролцоог бууруулах шаардлага тавигдаж байгаатай холбогдуулан нэмэлт хувьцаа гаргах, тэдгээрийг олон нийтэд санал болгох замаар хөрөнгө оруулалт татахаар тусгасан бөгөөд зах зээлийн шаардлагад нийцэхүйц бүтцийн өөрчлөлт хийхийг зорилго болгосон.

5.3.Төрийн өмчийг хувьчлах хүрээ:

-Авто замын салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьд улсын төсвийн санхүүжилт жилээс жилд буурсан тул авто замын засвар арчлалтын техник тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт сүүлийн жилүүдэд хийгдээгүй, хуримтлагдсан өр авлага ихтэй, ажиллагсдын цалин хөлсний хэмжээ бага зэргээс мэргэшсэн ажилтан дутагдаж эхэлсэн;

-Санхүү банкны салбарын хувьд чанаргүй зээлийн өсөлт, ханшийн тэгшитгэлийн алдагдал, эх үүсвэрийн зардлын өсөлт зэрэг асуудал үүссэн;

-Мэдээлэл, шуудан холбооны салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн техник технологийн хоцрогдож, техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх шаардлага үүссэн, мэргэшсэн ажилтны хүчний хүрэлцээ хангалтгүй зэргээс өрсөлдөх чадвар буурч байна.

Дээр дурдсан салбаруудад үүссэн хүндрэл бэрхшээлийг шийдвэрлэхээр Улсын Их Хурлын "Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай" тогтоолын төсөлд бүрэн хувьчлах 23 хуулийн этгээд, төрийн эзэмшлийн хувьцааг бууруулан хувьчлах 4 хуулийн этгээдийг тусгасан.

5.4.Хувьчлах хуулийн этгээдийг сонгоход баримталсан зарчим

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг хувьчлахаар сонгоход дараах зарчмыг баримталсан болно:

- 1.Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д багтаагүй байх;
- 2.Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцэж байгаа эсэх;
- 3.Олон улсын гэрээ, конвенцтэй нийцэж байгаа эсэх;
- 4.Үндсэн үйл ажиллагааны зорилго, чиг үүргээ хэрэгжүүлж дууссан хуулийн этгээдийг тодорхойлох;
- 5.Төрийн зохицуулалт шаардлагагүй, хувийн хэвшил үйл ажиллагааг нь цаашид үргэлжүүлэх боломжтой хуулийн этгээдийг сонгох;
- 6.Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэлд тусгагдсан боловч хувьчлагдаагүй хуулийн этгээдийг энэхүү үндсэн чиглэлд оруулах.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд тусгагдсан төрийн өмчит хуулийн этгээдийг сонгоход баримталсан зарчим, хувьчилснаас үүсэх үр дагавар, хувьчлалын орлогын төсөөллийг тус тус хавсаргав. (1, 2, 3 дугаар хавсралт)

Зургаа. Санал авсан байдал

Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн, тандан судалгаа, үр нөлөөний үнэлгээ, зардлын тооцоо, үзэл баримтлалыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу боловсруулж батлуулан, хувьчлах хуулийн этгээдийн талаар тухайн салбар хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын саналыг авч, тогтоолын төслийг боловсруулсан болно.

Үзэл баримтлалын дагуу “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд Засгийн газрын гишүүдийн саналыг авч тусгасан болно.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл”-д тусгагдсан дулааны цахилгаан станц, цахилгаан түгээх сүлжээ, нүүрсний орд бүхий 10 хуулийн этгээдийг Эрчим хүчний яам, салбарын мэргэжлийн холбоод, мэргэжлийн эрдэмтэн, судлаачдын саналыг харгалзан Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэх явцад жагсаалтаас хассан болно.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэн Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсэн болно.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн үзэл баримтлал, тогтоолын төсөл, холбогдох материалыг хавсаргав.

Монгол Улсын Засгийн газар

ТӨРИЙН ӨМЧИТ ХУВЬЧЛАГДАХ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙГ СОНГОХОД БАРИМТАЛСАН ЗАРЧИМ

Нэг. Бүрэн хувьчлагдах хуулийн этгээд

1. "Монголын хөрөнгийн бирж" хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэлд туссан боловч хэрэгжээгүй, цаашид үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой;
- Төрийн захиргааны төв байгууллагаас бүрэн хувьчлах санал ирүүлсэн;
- Төсвийн орлого бүрдүүлэх.

2. "Төрийн банк" хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Зах зээлийн өрсөлдөөн дэх монополь эрх нь алдагдсан, төрийн зохицуулалт шаардлагагүй, хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх бүрэн боломжтой;
- Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэлд туссан боловч хэрэгжээгүй, цаашид үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой;
- Төрийн захиргааны төв байгууллагаас бүрэн хувьчлах санал ирүүлсэн;
- Төсвийн орлого бүрдүүлэх.

3. "Арилжааны төлбөр тооцоо" хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэлд тусгагдаагүй;
- Төрийн захиргааны төв байгууллагаас бүрэн хувьчлах санал ирүүлсэн;
- Төсвийн орлого бүрдүүлэх.

4. "Хархорин АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

5. "Булган АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

6."Дорноговь АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

7."Харгуй" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

8."Талын зам" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

9."Эрдэнэсант АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

10."Багануур АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

11."Налайх АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

12."Төв АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

13."Дархан АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;
- Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.
- Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

14."Сэлэнгэ АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.

-Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

15."Орхон АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.

-Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

16."Баянчандмань АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Хувийн хэвшилд шилжүүлснээр техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэж зам засвар, арчлалт сайжирна.

-Төсөвт хувьчлалын орлого төвлөрүүлэх.

17."Архангай АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

18."Өвөрхангай АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

19."Хөвсгөл АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

20."Говь-Алтай АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

21."Ховд АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

22."Завхан АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

23."Увс АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

-Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан "Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт"-д ороогүй;

-Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;

-Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;

-Төрийн зохицуулалт шаардлагатай боловч хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх боломжтой;

-Техник технологийн шинэчлэл хийхэд хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр шаардлагатай.

-Зам засвар, арчлалтын чанар сайжирна.

Хоёр. Төрийн эзэмшлийн хувийг бууруулах хуулийн этгээд

1. “Мэдээлэл холбооны сүлжээ” төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт”-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Зах зээлийн өрсөлдөөн дэх монополь эрх нь алдагдсан;
- Техник, технологийн шинэчлэлт хийх.

2. “Монгол шуудан” хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт”-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Зах зээлийн өрсөлдөөн дэх монополь эрх нь алдагдсан;
- Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэлд туссан боловч хэрэгжилт хангалтгүй, цаашид үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой.
- Төсвийн орлого бүрдүүлэх.

3. “Хөдөө аж ахуйн бирж” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт”-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа;
- Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэлд тусаж өмч хувьчлал явагдсан ч хувьцаа худалдан авсан этгээд төлбөрөө төлөх гэрээний үүргээ биелүүлээгүйгээс шалтгаалан амжилтгүй болсон.
- Санхүүгийн зах зээл дээр малын түүхий эдийг арилжаалахтай холбогдуулан программ хангамж худалдан авахад хөрөнгийн эх үүсвэр шаардлагатай.

4. “МИАТ” төрийн өмчит хувьцаат компани

- Монгол Улсын Их Хурлын 1999 оны 64 дүгээр тогтоолоор баталсан “Төрийн өмчөөс хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт”-д ороогүй;
- Төрөөс баримтлах салбарын бодлоготой нийцсэн;
- Олон улсын гэрээ конвенцтэй нийцэж байгаа.

**ТӨРИЙН ӨМЧИТ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙГ
ХУВЬЧИЛСНААС ҮҮСЭХ ҮР ДАГАВАР**

Д/д	Үндсэн чиглэлд тусгагдсан хуулийн этгээд	Үүсэх үр дагавар	
		Сөрөг тал	Эерэг тал
А.Бүрэн хувьчлагдах хуулийн этгээд			
1	“Монголын хөрөнгийн бирж” ТӨХК	Өр төлбөрийг хувьцаанд шилжүүлж хувь эзэмшүүлээд дахиад тодорхой хувийг санал болгож байгаа нь өрсөлдөөнийг тодорхой хэмжээгээр хааж байна.	-“МХБ” ХК-ийн үйл ажиллагаа олон улсад нээлттэй болж, гадаад зах зээлд арилжаа хийгдэх бүрэн боломжтой болно. -Шинэ бүтээгдэхүүн гарна
2	“Төрийн банк” ХХК	Хадгаламж эзэмшигчдийн тоо буурах магадлалтай.	- Хадгаламж эзэмшигчдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор төрөөс тус банкны дүрмийн санг бүрдүүлэхэд гаргасан хөрөнгийг эргүүлэн олж авна. - Хувийн хөрөнгө оруулалтыг татна. - Менежмент сайжирна.
3	“Арилжааны төлбөр тооцоо” ХХК	- Харилцагч өмнө нь 1 байгууллагад хандан үйлчилгээ хийлгэдэг байсан бол үнэт цаасны хадгаламж, төлбөр тооцоо салснаар 2 байгууллагад хандан үйлчлүүлэх болно. - Хэрэв төлбөр тооцоог хийх банк брокер диллерийн үйл ажиллагаа эрхлэх охин компани байгуулан ажиллуулбал харилцагчийн мэдээлэл алдагдах эрсдэл бий болох магадлалтай.	-Үнэт цаасны зах зээлийн тогтолцооны эрсдлийг сааруулж, бууруулна. - Харилцагчдын мэдээллийн найдвартай байдал бий болно.
4	“Хархорин АЗЗА” ТӨХК	-Ажлын байр багасах магадлалтай.	-Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны менежмент сайжрах.
5	“Булган АЗЗА” ТӨХК	-Зам засвар арчлалтын ажил чанаргүй, цаг хугацаандаа хийгдэхгүй байх.	-Техник, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт хийгдэх.
6	“Дорноговь АЗЗА” ТӨХК	-Нэгдсэн удирдлага байхгүй болох.	-Шинэ технологи нэвтрэх.
7	“Харгуй” ТӨХК	-Зам засвар арчлалтын өртөг, зардал өсөх.	-Үндсэн хөрөнгийн ашиглалт болон ажлын байрны нөхцөл сайжрах.
8	“Талын зам” ТӨХК	-Цаг агаарын хүнд нөхцөлд автозамын засвар, арчлалтын ажил хийгдэхгүй байх.	-Ажилчдын нийгмийн асуудал тодорхой хэмжээнд
9	“Эрдэнэсант АЗЗА” ТӨХК		

10	"Багануур		шийдвэрлэгдэх.
11	"Налайх АЗЗА" ТӨХК		
12	"Төв АЗЗА" ТӨХК		
13	"Дархан АЗЗА" ТӨХК		
14	"Сэлэнгэ АЗЗА" ТӨХК		
15	"Орхон АЗЗА" ТӨХК		
16	"Баянчандмань АЗЗА" ТӨХК		
17	"Архангай АЗЗА" ТӨХК		
18	"Өвөрхангай АЗЗА" ТӨХК		
19	"Хөвсгөл АЗЗА" ТӨХК		
20	"Говь-Алтай АЗЗА" ТӨХК		
21	"Ховд АЗЗА" ТӨХК		
22	"Завхан АЗЗА" ТӨХК		
23	"Увс АЗЗА" ТӨХК		
Б. Төрийн эзэмшлийн хувийг бууруулах хуулийн этгээд			
1	"Мэдээлэл холбооны сүлжээ" ТӨХХК	<ul style="list-style-type: none"> -Мэдээллийн технологийн аюулгүй байдал алдагдах. -Орлого буурах буюу үүрэн холбооны оператор компаниудад үзүүлдэг үйлчилгээний тариф буурах. -Ажлын байр багасах магадлалтай. -Монгол Улсын бүх суурин газрын мэдээлэл технологи, холбооны сүлжээ алдагдах. -Нийгмийн хариуцлага буурах. -Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлого буурах. 	<ul style="list-style-type: none"> -Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны менежмент сайжрах. -Техник, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт хийгдэх. -Шинэ технологи нэвтрэх. -Үндсэн хөрөнгийн ашиглалт болон ажлын байрны нөхцөл сайжрах. -Интернетийн үйлчилгээний тариф буурах. -Ажилчдын нийгмийн асуудал тодорхой хэмжээнд шийдвэрлэгдэх.
2	"Монгол шуудан" ХК	<ul style="list-style-type: none"> -Ажлын байрны тоо буурах магадлалтай. -Нэг компанид ногдох зах зээлийн багтаамж багасна. 	<ul style="list-style-type: none"> -Техник, технологийн шинэчлэлт хийгдэнэ - Үйл ажиллагаа сайжирна. - Өрсөлдөх чадвар дээшилнэ - Хэрэглэгчдийн тоо өснө. - Орлого, үр ашиг

			<p>нэмэгдэнэ</p> <p>-Хувийн хэвшил давамгайлсан орчин үеийн техник технологиор хангагдсан оператор компани бий болно.</p>
3	"Хөдөө аж ахуйн бирж"	<p>-Монополь эрх бий болж зохиомол үнэ тогтох магадлалтай.</p> <p>-Үндэсний жижиг дунд үйлдвэрлэл зах зээлд өрсөлдөх чадвар буурах.</p>	<p>-Хариуцлага дээшилнэ.</p> <p>-Олон улсын арилжааны сүлжээг өргөтгөнө,</p> <p>-Санхүүгийн байдал тогтворжиж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.</p> <p>-Борлуулалтын үйл ажиллагаа оновчтой зохион байгуулагдана.</p> <p>-Үйлчилгээний чанар сайжирна,</p> <p>-Хүнд суртал арилна.</p> <p>-Үргүй зардал буурна</p>
4	"МИАТ" ТӨХК	<p>-Далайд гарцгүй орны хувьд агаарын тээврийн бодлого алдагдах.</p> <p>-Нислэгийн тийзний үнэ нэмэгдэх.</p> <p>-Нисэхийн аюулгүй байдал алдагдах</p> <p>-Хувийн үндэсний авиа компаниуд үйл ажиллагаа доголдох, шинээр бий болохгүй байх.</p> <p>-Гадаадын хөрөнгө</p>	<p>-Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны менежмент сайжрах.</p> <p>-Нисэх чиглэл шинээр бий болох.</p> <p>-Шинэ онгоц, парк шинэчлэл хийгдэх.</p> <p>-Нислэгийн тийзний үнэ буурах.</p> <p>-Үндсэн хөрөнгийн ашиглалт болон ажлын байрны нөхцөл сайжрах.</p>

ӨМЧ ХУВЬЧЛАЛЫН ОРЛОГЫН ТӨСӨӨЛӨЛ /2018-2020/

Д/Д	Хувьчлах хуулийн этгээдийн нэр	Төрийн эзэмшлийн хувь	Нийт хөрөнгийн хэмжээ	Нийт өглөгийн дүн	Өөрийн хөрөнгийн хэмжээ	Хувьчлалын орлого
1	"Монголын хөрөнгийн бирж" ТӨХК	100	5,183.2	1,182.3	4,000.8	20,000.0 /төсөвт/
2	"Төрийн банк" ХХК	100	2,095,702.3	3,895,886.3	(1,800,184.0)	75,000.0 /төсөвт/
3	"Арилжааны төлбөр тооцоо" ХХК	100	992.7	92.1	900.6	400.0 /төсөвт/
4	"Хархорин АЗЗА" ТӨХК	100	985.7	233.5	752.2	900.0 /төсөвт/
5	"Булган АЗЗА" ТӨХК	100	2,215.6	1,30.8	1,184.8	2,000.0 /төсөвт/
6	"Дорноговь АЗЗА" ТӨХК	100	1,295.2	381.5	913.7	1,000.0 /төсөвт/
7	"Харгуй" ХК	100	3,681.2	0.9	3,680.3	3,000.0 /төсөвт/
8	"Талын зам" ХК	100	649.2	25.1	624.1	600.0 /төсөвт/
9	"Эрдэнэсант АЗЗА" ТӨХК	100	1,105.8	58.4	1,047.	1,000.0 /Төсөвт/
10	"Багануур АЗЗА" ТӨХК	100	1,803.5	353.7	1,449.8	1,500.0 /төсөвт/
11	"Налайх АЗЗА" ТӨХК	100	1,510.8	481.7	1,029.1	1,200.0 /төсөвт/
12	"Төв АЗЗА" ТӨХК	100	894.3	244.0	650.3	800.0 /төсөвт/
13	"Дархан АЗЗА" ТӨХК	100	1,644.0	1,301.4	342.6	1,400.0 /төсөвт/
14	"Сэлэнг АЗЗА" ТӨХК	100	2,109.7	1,048.9	1,060.8	2,000.0 /төсөвт/
15	"Орхон АЗЗА" ТӨХК	100	1,112.7	804.3	308.4	1,000.0 /төсөвт/
16	"Баянчандмань АЗЗА" ТӨХК	100	1,010.1	636.3	373.8	900.0 /төсөвт/
17	"Мэдээлэл холбооны сүлжээ" ТӨХХК	100	94,329.4	51,092.2	43,237.2	20,000.0 /компанид/
18	"Монгол шуудан" ХК	66	40,852.2	19,435.1	21,417.1	7,000.0 /компанид/
19	"Хөдөө аж ахуйн бирж" ХХК	100	2,099.9	1,129.6	970.3	2,000.0 /компанид/
20	"МИАТ" ТӨХК	100	286,960.0	306,015.4	(19,055.4)	48,000.0 /компанид/
21	"Архангай АЗЗА" ТӨХК	100	1,019.0	234.3	784.7	1,000.0 /төсөвт/

22	"Өвөрхангай АЗЗА" ТӨХК	100	1,230.9	252.2	978.7	1,200.0 /төсөвт/ 500.0
23	"Хөвсгөл АЗЗА" ТӨХК	100	594.6	101.9	492.7	/Төсөвт/ 800.0
24	"Говь-Алтай АЗЗА" ТӨХК	100	805.5	286.2	51.3	/төсөвт/ 1,900.0
25	"Ховд АЗЗ" ТӨХК	100	1,976.7	409.0	1,567.7	/төсөвт/ 2,000.0
26	"Завхан АЗЗА" ТӨХК	100	2,013.7	394.2	1,619.5	/төсөвт/ 1,000.0
27	"Увс АЗЗА" ТӨХК	100	1,025.2	462.7	562.5	/төсөвт/ 198,100.0
	Дүн					

Улсын төсөвт 121.1 тэрбум төгрөг, компанид хөрөнгө оруулалтаар 77 тэрбум төгрөг орно гэсэн урьдчилсан тооцоо байна.

---- о О о ----

ХУВЬЧЛАГДАХ ТӨРИЙН ӨМЧИТ КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

1. МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ

Тус компани нь 1991 оны 01 дүээр сарын 26 өдөр Төрийн өмчийн хувьчлалын ажлыг зохион байгуулах үүрэгтэйгээр үүсгэн байгуулагдаж, 1991-1995 онд Төрийн өмчийн 475 аж ахуй нэгжийг хувьцаат компанийн хэлбэрт шилжүүлж, 1995 онд хувьцааны хоёрдогч зах зээлийн арилжааг эхлүүлж, ТОП20 индексийг үнэт цаасны зах зээлд нэвтрүүлсэн. Улмаар 2005 оноос хувийн хэвшлийн аж ахуй нэгжүүд үнэт цаасны анхдагч зах зээлд хувьцаагаа гаргасанаар өнөөдрийн байдлаар нийт 16 компани IPO хийгээд байна.

2011 онд хуучин Төрийн өмчийн хороо (одоогийн ТӨБЗГ) болон Лондонгийн хөрөнгийн бирж групптэй хамтран “Ажлын мастер гэрээ” байгуулж, гэрээний санхүүжилтанд 2011 оноос 2015 оны хооронд нийт 16,695,286 мянган төгрөгийг Улсын төсвөөс олгож, 2012 онд үнэт цаасны арилжаа, төлбөр тооцоо, хяналтын “Миллениум АйТи” програмыг нэвтрүүлсэнээр Монголын хөрөнгийн бирж нь FTSE группын ажиглалтын жагсаалтад багтаад байна.

2013 онд шинэчлэн батлагдсан “Үнэт цаасны зах зээлийн тухай” хуулийн хүрээнд 2014 оны 12 дугаар 02-ний өдөр Монголын хөрөнгийн бирж нь Үнэт цаасны зах зээлд “Өөрийгөө зохицуулах байгууллага” болсон ба өнөөдрийн байдлаар нийт 219 бүртгэлтэй хувьцаат компани, 58 гишүүн үнэт цаасны компани үйл ажиллагаа явуулж байна.

Монголын хөрөнгийн бирж нь Улаанбаатар хотын төвд, Сүхбаатарын талбайн баруун талд, Засгийн газрын ордны дэргэд 1,233.5 м.кв талбай бүхий 3 давхар оффисын 1 барилгатай ба эзэмшиж буй газрын талбайн хэмжээ 1,000 м.кв байна. Компани нь 100 хувь төрийн өмчит хувьцаат компани ба хувьцаа эзэмшигч нь Монгол Улсын Сангийн яам байна.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

/мян.төг/

Д/д	Үзүүлэлт	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он
	Төрийн өмчийн хувь	100%	100%	100%	100%	100%
1	Авлага	508,943.6	3,476,119.1	390,985.2	371,475.0	82,852.4
2	Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	1,111,620.0	3,778,872.7	1,236,336.6	945,975.7	1,434,706.1
3	Үндсэн хөрөнгийн дүн	2,953,096.5	2,740,890.3	2,517,360.2	2,371,349.9	2,264,091.9
4	Нийт хөрөнгийн дүн	10,537,422.7	10,637,809.8	6,071,216.4	5,183,164.1	4,970,697.5
5	Нийт өглөг	2,907,771.6	3,927,715.5	431,614.6	1,182,326.0	373,514.5
6	Өөрийн хөрөнгө	10,537,422.7	10,637,809.8	6,071,216.4	5,183,164.1	373,514.5
7	Нийт орлого	3,844,701.1	6,421,674.9	1,596,451.6	1,189,989.0	1 918 888,9
8	Нийт зардал	4,113,049.4	8,334,611.3	6,045,968.7	2,829,536.0	2 147 130,6
9	Цэвэр ашиг (алдагдал)	-268,348.3	-1,912,936.4	-	-	-233 161,6
10	Ажиллагсдын тоо	38	38	40	65	65

2. ТӨРИЙН БАНК

Төрийн банк нь Засгийн газрын 2009 оны 11 дүгээр сарын 19-ний өдрийн 348 дугаар тогтоолоор Банк, санхүүгийн зах зээлийн тогтвортой байдлыг хангаж, хадгаламж эзэмшигчдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилгоор банкны нийтлэг үйл ажиллагаа явуулдаг, 100% төрийн өмчит ашгийн төлөө ХХК хэлбэрээр үүсгэн байгуулагдсан.

Төрийн банк нь Улаанбаатар хотод 11 салбар, 59 тооцооны төв, 8 касс болон хөдөө орон нутагт 23 салбар, 390 тооцооны төв, 11 кассстайгаар нийт 502 нэгжээр 3 617 ажиллагсадтайгаар 2.7 сая гаруй харилцагчдад банкны үйл ажиллагаа явуулж байна.

Тус банк нь 2009 онд 137.9 тэрбум төгрөгийн актив хөрөнгөтэй үйл ажиллагаа эхэлсэн бол 2012 оны эцсийн байдлаар 319.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь анх байгуулагдсан 2009 оноос 181.3 тэрбум төгрөг буюу 131.4 хувиар өссөн байна. Актив хөрөнгийн хэмжээ жилд дундажаар 29.2 хувиар өссөн байна. 2013 оны 7 дугаар сард Хадгаламж банкны зарим актив, пассивыг шилжүүлэн авсан ба актив хөрөнгийн хэмжээ 2013 оны эцэст 1 их наяд 752.2 тэрбум төгрөг, 2014 оны эцэст 2 их наяд 34.8 тэрбум төгрөг, 2015 оны эцэст 1 их наяд 702.9 тэрбум төгрөг, 2016 оны эцэст 2 их наяд 91.7 тэрбум төгрөгт тус тус хүрсэн байна.

Банк анх байгуулагдахдаа 64.1 тэрбум төгрөгийн зээлийн багцтай, 5.8 тэрбум төгрөгийн чанаргүй зээл, 12.2 тэрбум төгрөгийн хугацаа хэтэрсэн зээлтэй байжээ. Байгуулагдсан эхний жил гаруй хугацаанд зээлийг их хэмжээгээр олгохгүй байх бодлого баримталж байгаад 2011 оноос эхлэн зээлийн багцыг өсгөж 2012 оны эцсийн байдлаар 184.3 тэрбум төгрөг болсон нь 2009 оноос 187.5 хувиар өссөн байна. 2013 онд Хадгаламж банкны зарим актив, пассивыг шилжүүлэн авсанаар зээлийн багцын хэмжээ огцом өсөж 2013 оны эцэст 941.9 тэрбум төгрөг, 2014 оны эцэст 1 их наяд 67.6 тэрбум төгрөг, 2015 оны эцэст 929.2 тэрбум төгрөг, 2016 оны эцэст 1 их наяд 147.3 тэрбум төгрөг тус тус болсон байна.

Тус банк нь 2012 онд нийт 161.9 тэрбум төгрөгийн зээл олгож, 79.6 тэрбум төгрөгийн зээлийг төлүүлсэн байна. Нийт зээл олголтын 94.0%-ийг төгрөгөөр, 6.0%-ийг ам.доллараар олгосон бөгөөд тайлант хугацаанд зээлийн өрийн үлдэгдэл 82.3 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна. 2015 онд 965.6 тэрбум төгрөгийн зээл олгож 999.3 тэрбум төгрөгийн зээл төлүүлэн, 106.3 тэрбум төгрөгийн зээл МИК-д худалдсан байна. Нийт зээл олголтын 99.2%-ийг төгрөгөөр, 0.8%-ийг ам.доллараар олгосон бөгөөд тайлант хугацаанд зээлийн өрийн үлдэгдэл 138.4 тэрбум төгрөгөөр буурсан байна. 2016 онд 1 их наяд 249.1 тэрбум төгрөгийн зээл олгож 1 их наяд 77.1 тэрбум төгрөгийн зээл төлүүлэн, 66.4 тэрбум төгрөгийн орон сууцны зээл шилжүүлэн авч, 22.7 тэрбум төгрөгийн зээл МИК-д худалдсан байна. Нийт зээл олголтын 99.0%-ийг төгрөгөөр, 1.0%-ийг гадаад валютаар олгосон бөгөөд тайлант хугацаанд зээлийн өрийн үлдэгдэл 218.1 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна.

Банкны салбарын гол үзүүлэлт болох Төв банкнаас тогтоодог зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг ханган ажиллаж байгаа бөгөөд эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг сайжруулан ажилласны үр дүнд нийт активт эзлэх чанаргүй зээлийн хэмжээг 1.7 хувьтай байна.

Үндсэн үзүүлэлтүүдийг хүснэгтээр үзүүлбэл:

д/д	Үзүүлэлт	2012	2013	2014	2015	/тэрбум төг/ 2016
1	Нийт актив	316.69	1,752.18	2,038.06	1,702.94	2,091.66
2	Нийт харилцах	102,39	348.91	298.60	279.13	301.74
	Нийт хадгаламж	86,67	660. 5	836.12	842.47	1,024.51
4	Нийт зээл	184.35	940.64	1 067.58	929.18	1,147.31

	Үүнээс: Хугацаа	12.21	8.34	15.26	24.06	38.89
	чанаргүй зээл	5.47	12.98	10.51	18.54	36.21
5	Нийт орлого	32.77	112.36	234.15	240.48	56.63
6	Нийт зардал	30.5	105.32	214.83	226.52	246.04
7	Ашиг, алдагдал	2.19	7.04	19.32	13.96	10.59
8	Нийт авлага	0.1	20.1	13.1	13.2	14.01
9	Нийт өглөг	1.5	41.5	3.9	3.4	3.2
10	Орлого, зардлын	53.8%	77.9%	79.3%	76.4%	74.2%
11	Актив ашиглалт	7.0%	73.3%	64.7%	69.5%	74.5%
12	Активын өгөөж	0.8%	0.8%	1.0%	0.8%	0.6%
13	Өөрийн хөрөнгийн өгөөж	6.68%	9.5%	13.4%	8.8%	6.1%
	Орон тоо	329	3756	3775	3618	3,617

3. АРИЛЖААНЫ ТӨЛБӨР ТООЦОО ҮНЭТ ЦААСНЫ КОМПАНИ

Тус компани нь Монгол улсын Засгийн газрын 2015 оны 04 дүгээр сарын 17-ны өдрийн 147 дугаар тогтоол, Сангийн сайдын 2015 оны 10 дугаар сарын 06-ны өдрийн 280 дугаар тушаал, 2016 оны 04 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 138, 139 дүгээр тушаал тус бүрийг үндэслэн “Үнэт цаасны төлбөр тооцоо төвлөрсөн хадгаламжийн төв” ХХК (ҮЦТТТХТ)-ийг өөрчлөн зохион байгуулж, 100 хувь төрийн өмчит “Арилжааны төлбөр тооцоо” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани (ХХК) -ийг үүсгэн байгуулж, 2016 оны 04 дүгээр сарын 18-ны өдрөөс эхлэн компанийн үйл ажиллагаа эхэлсэн болно.

1991 онд анх Монголын хөрөнгийн бирж байгуулагдан үйл ажиллагаа явуулж эхлэхэд Арилжаа, сурталчилгааны алба, Төлбөр тооцоо хадгаламжийн алба, Бүртгэл хяналтын албад үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн бөгөөд зах зээл хөгжиж үйл ажиллагаа өргөжихийн хирээр дээрх албадуудын бие даасан үйл ажиллагаа нь зайлшгүй чухал болсон. 2002 онд “Үнэт цаасны зах зээлийн тухай” хууль батлагдсанаар төлбөр тооцоо, хадгаламжийн үйл ажиллагаа нь бие даан үйл ажиллагаа явуулах хууль эрх зүйн орчин бүрдэн 2003 онд Төлбөр тооцоо хадгаламжийн алба нь МХБ-ээс салж “Үнэт цаасны төлбөр тооцоо төвлөрсөн хадгаламжийн төв” ХХК болон бие даасан үйл ажиллагаа явуулж эхэлсэн.

Хөрөнгө оруулагчдын хэрэгцээ шаардлага, зах зээлийн нөхцөл байдал, хөгжлийн чиг хандлагаас хамааран үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламж, өмчлөх эрхийн бүртгэл, үнэт цаасны арилжааны тооцоо, төлбөрийн үйл ажиллагаа нь тус тусдаа бие даасан үйл ажиллагаа явуулах шаардлагатай болсон. Тухайлбал Эрдэнэс таван толгой, Эрдэнэс монгол зэрэг компаниудын хувьцааг Монгол улсын иргэн бүр эзэмших болсноор төвлөрсөн хадгаламжийн бүртгэл, үнэт цаасны өмчлөх эрхийн бүртгэл бүхий мэдээллийн бааз нь улсын нууцад хамааралтай болсон төдийгүй төлбөр тооцооны шинэчилсэн системийг нэвтрүүлэх үйл ажиллагаа нь үнэт цаасны бүртгэл, мөнгөн хөрөнгийн бүртгэлээс тусдаа байхыг шаардаж эхэлсэн. Төлбөр тооцооны хувьд төлбөр түргэн гүйцэтгэх зорилгоор Монгол банкны RTGS системд холбогдон банкны эрх аван үйл ажиллагаа явуулж эхэлсэн. Дээрх нөхцөл байдал, үйл ажиллагааны зорилго чиглэлээс хамааруулан Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв ХХК-г 2016 оны 4-р сард Арилжааны төлбөр тооцоо ХХК, Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв ХХК болгон салгасан болно.

2013 онд шинэчлэн батлагдсан “Үнэт цаасны зах зээлийн тухай” хуулийн дагуу тус компани нь үнэт цаасны арилжааны тооцооны¹ болон үнэт цаасны

¹ Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 24.1.7 болон 43-р зүйл

арилжааны төлбөрийн² гэсэн тусгай зөвшөөрөл бүхий зохицуулалттай үйл ажиллагаа эрхэлдэг бөгөөд эдгээр тусгай зөвшөөрлүүдээ 2017 оны 4-р сарын 12-ны өдөр Санхүүгийн зохицуулах хорооноос авсан болно.

Компанийн үндсэн зорилго нь үнэт цаасны арилжааны дараах клиринг, төлбөр тооцоог шуурхай, найдвартай, тасралтгүй гүйцэтгэж, олон улсын жишигт нийцсэн үйлчилгээг үзүүлэх юм. Энэхүү үндсэн зорилгын хүрээнд АТТ ХХК нь үнэт цаасны зах зээлийг хөгжүүлэх, зохистой дэд бүтцийг бий болгох, төлбөр тооцооны хууль эрх зүйн орчныг сайжруулах, зах зээлийг идэвхжүүлэх, гадаад дотоодын хөрөнгө оруулагчдад төлбөр тооцооны системийн таатай нөхцөлийг бий болгох, төлбөр тооцооны эрсдэлийг удирдах, мэдээллийн аюулгүй байдлыг сайжруулахаар зорилт тавин ажиллаж байна.

АТТ ХХК нь хөрөнгийн зах зээлд эзлэх үүрэг роль, үйл ажиллагааны цар хүрээгээрээ онцгой, өвөрмөц бүхий байгууллага билээ. Энэхүү үүрэг роль нь хөрөнгийн зах зээл хөгжих тусам илүү нэмэгддэг бөгөөд олон улсын төвшинд үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцоо хийдэг Клирингийн төв буюу Securities Clearing House, мөн цаашдаа *derivatives* буюу үүсмэл үнэт цаасны зах зээл бий болохоор Дундын зуучлалын төв (Central Counterparty буюу CCP) –ийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулж, гадаадад түгээмэл болсон эдгээр байгууллагуудын төвшинд хүрэх зорилттой ажиллаж байна.

Бүтэц, зохион байгуулалтын хувьд өнөөгийн байдлаар АТТ ХХК нь Захиргаа санхүүгийн алба (ЗСА), Төлбөр тооцоо, эрсдэлийн удирдлагын алба (ТТЭУА) болон Мэдээлэл технологийн алба (МТА) гэсэн 3 албатай, нийт 15 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Мэдээлэл технологи, програм хангамжийн хувьд тус компани нь Монголын хөрөнгийн бирж (МХБ) –ийн Лондонгийн хөрөнгийн биржээс худалдан авсан Миллениум Ай Ти цахим систем, мөн үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцооны үйл ажиллагаандаа дотооддоо боловсруулсан e-clearing house системийг ашиглаж байна.

Одоогоор манай улсад хөрөнгийн зах зээл дээр арилжаанд оролцогч нь төлбөрөө бүрэн урьдчилж байршуулж байгаа явдал нь төлбөр тооцооны эрсдэлгүй хэдий ч зах зээлийн хөрвөх чадварыг бууруулах, гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалт татах боломжийг хааж байгаа гол асуудал, саад бэрхшээл болж буй учир цаашид үнэт цаасны төлбөр тооцоонд Төлбөрийн эсрэг нийлүүлэлт (DvP) зарчмыг нэвтрүүлэх, клирингийн төвийн гишүүнчлэлийн асуудлыг шийдвэрлэх, төлбөр тооцооны богино мөчлөгтэй болох, үнэт цаас зээлдүүлэх, барьцаалах боломжийг олгох, маржин, төлбөрийн баталгааны сан, барьцаа хөрөнгө зэрэг үнэт цаасны төлбөр тооцооны эрсдэлийн удирдлага, мөн үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцооны системийг шинэчлэх цогц арга хэмжээнүүдийг авах шаардлагатай байна.

Цаашдаа гишүүнчлэлийн асуудал шийдэгдсэний үндсэн дээр “Үнэт цаасны зах зээлийн тухай” хуулийн хүрээнд тус компани нь үнэт цаасны зах зээлд “Өөрийгөө зохицуулах байгууллага” болж, улмаар үнэт цаасны Клирингийн төв бүхий банк, хөрөнгө оруулалтын сан, брокер дилерийн компани болон бусад үнэт цаасны компаниудаас гишүүнчлэлээ бүрдүүлсэн үнэт цаасны зах зээлийн томоохон дэд бүтцийн компани болох чиглэлээр үйл ажиллагаагаа явуулах төлөвлөгөөтэй байна.

Тус компани нь өнөөдрийн байдлаар МХБ-ийн арилжааны төлбөр тооцоог хийж гүйцэтгэхээр ажиллаж байгаа хэдий ч цаашид Монголын үнэт цаасны бирж, Хөдөө аж ахуйн бирж, Эрдэс баялгийн биржүүд дээр арилжигдах хувьцаа, бонд, үүсмэл үнэт цаас, валют арилжааны төлбөр тооцоог хийж гүйцэтгэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилт тавьж байна. Ингэснээр хөрөнгө оруулагчдын арилжааны

² Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 24.1.8 болон 44-р зүйл

ертөгийг бууруулах, эрсдлийн нэгдсэн бодлого хэрэгжүүлэх зэрэг олон давуу талыг бүрдүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Бүрэн хувьчлагдсанаар ямар үр дагавар үүсэж болох

Санхүүгийн зах зээл дээр үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцоог төвлөрүүлэн гүйцэтгэдэг байгууллага болох "Арилжааны төлбөр тооцоо ҮЦК" ТӨХХК-ийн клиринг, төлбөр тооцооны системийг шинэ төвшинд гаргах, техник, програм хангамжийг шинэчлэх, үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцооны эрсдэлийн удирдлагын асуудлуудыг цогцоор нь шийдэх дээрх тулгамдсан асуудлуудыг хэрэгжүүлэх нэгэн чухал арга зам нь хэсэгчлэн болон бүрэн хувьчлах явдал зүй ёсоор тавигдах нь дамжиггүй. Иймээс тус байгууллагыг хувьчилснаар (ялангуяа гадаадын ижил төстэй үйл ажиллагаа явуулж буй ССР буюу Клирингийн төв зэрэг байгууллагуудад) дараах гол үр дүнд зардал багатай, богино хугацаанд үр дүнд хүрэх боломжтой гэж үзэж байна. Үүнд:

1) Төлбөр тооцооны системийн шинэчлэл:

- Тооцооны үндсэн системийг шинэчлэх,
- Төлбөрийн үндсэн системийг шинэчлэх,
- Эрсдэлийн удирдлагын хяналт, удирдлагын цогц системийг бий болгох,
- Мэргэжлийн оролцогчдын мэдээлэл дамжуулалтын стандартыг олон улсын түвшинд гаргах,

2) Программ хангамжийн асуудал:

- Төлбөр тооцооны программыг шинэчлэх,
- Эрсдэлийн удирдлагын дэд системийг шинээр бий болгох,
- Хяналтын дэд системийг шинээр бий болгох,
- Харилцагчийн үйлчилгээний дэд системийг шинээр бий болгох

3) Мэдээллийн аюулгүй байдал:

- Мэргэжлийн оролцогч байгууллагуудын мэдээлэл дамжуулалтыг эрс сайжруулах,
- Нэгдсэн удирдлага, хяналтыг бий болгох

4) Эрсдлийн удирдлагын механизм:

- Төлбөр тооцооны эрсдлээс хамгаалах зорилготой сангуудыг байгуулах,
- Сангийн хөрөнгийг бүрдүүлэх санхүүгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх,
- Гишүүнчлэлийн асуудлыг түргэн хугацаанд шийдэх,
- ТБС, барьцаа хөрөнгийн тооцоолол хийх аргачилалыг боловсруулах,
- Өдөр тутмын үйл ажиллагаанд хяналт мониторинг тавих,

5) Хууль эрх зүйн орчин:

- Холбогдох журам заавруудыг олон улсын туршлагаас шууд Монголын хөрсөнд буулгах,
- Үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцооны олон улсын хууль тогтоомжтой богино хугацаанд, зардал багатай болох боломжтой,

6) Боловсон хүчний чадамж - Гадаадын ижил төстэй үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллагуудаас туршлага судлах, мэргэжлийн сургалтад хамрагдах, зөвлөх ажиллуулах, удирдлагаар хангах, цалин хөлсний асуудлыг шийдвэрлэх, г.м.

7) Зардал, цаг хугацаа маш их хэмнэх – Үнэт цаасны клиринг, төлбөр тооцоог шинэчлэх нь маш их цаг хугацаа, хөрөнгө мөнгө шаардсан, олон үе дамжлагатай үйл ажиллагаа болохоор хамгийн дөт, цаг хугацаа, зардал хэмнэсэн хувилбар нь хувьчлал яах аргагүй мөн билээ. Ингэхдээ болж өгвөл гадаадын ижил төстэй үйл ажиллагаа явуулж буй ССР буюу Клирингийн төв зэрэг байгууллагуудад хувьчлах явдал нь илүү үр дүнд, богино хугацаанд хүргэх болно гэж үзэж байна.

Дээрх бүх зорилтот арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлснээр бид Монгол улс орны хэмжээнд гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг хөрөнгийн зах

зээлээр дамжуулан татаж, улмаар нийт санхүүгийн салбарын хөгжлийг цоо шинэ төвшинд хүргэх боломжтой билээ.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

(мян.төгрөгөөр)

Д/д	Үзүүлэлт	2016 он	2017 он
1	Авлага	0.00	8 051,4
2	Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	930,669.29	6 205 168,5
3	Үндсэн хөрөнгийн дүн	61,993.54	44 633,9
4	Нийт хөрөнгийн дүн	992,662.83	6 254 817,9
5	Нийт өглөг	92,053.74	2 182 372,6
6	Өөрийн хөрөнгө	900,609.09	4 072 445,3
7	Нийт орлого	201,603.95	491 400,7
8	Нийт зардал	251,888.38	361 638,4
9	Цэвэр ашиг (алдагдал)	-50,284.42	122 729,7
10	Ажиллагсдын тоо	14	14

4.“МЭДЭЭЛЭЛ ХОЛБООНЫ СҮЛЖЭЭ” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

Мэдээлэл холбооны сүлжээ ТӨХХК нь 2006 онд үүсгэн байгуулагдаж, 2007 оны 7 дугаар сараас албан ёсоор үндсэн үйл ажиллагаагаа эхлэн Монгол улсын нутаг дэвсгэрийг хамарсан мэдээлэл, холбооны үндсэн сүлжээ болох улс, хот хооронд, орон нутгийн дамжуулах байгууламжийн нэгдсэн сүлжээг эзэмшин, тэдгээрийн байнгын тасралтгүй ажиллагааг хангаж, ашиглалт үйлчилгээг хариуцан ажилладаг.

Манай компани мэдээлэл, харилцаа холбооны салбарт үйлчилгээ эрхлэгч салбарын компаниуд төрийн болон хувийн аж ахуйн нэгжүүдэд дэд бүтцийг нээлттэй, тэгш эрхтэйгээр түрээслэн, сүлжээний тасалдалгүй найдвартай байдлыг хангах үндсэн чиг үүрэгтэй ажиллаж байна.

Өнөөгийн байдлаар Монгол Улсын өндөр хурдны шилэн кабелийн сүлжээний 70 орчим хувь буюу 21 аймаг 283 сум, суурин газрыг хамарсан 17586 км шилэн кабелийн сүлжээ, Улаанбаатар хот, хөдөө орон нутагт 9446 холбооны худаг, 791684,5 метр урт бүхий сувагчлал, Улаанбаатар хот, 21 аймаг, 373 сум, суурин газарт байр, цамхаг эзэмшиж мэдээлэл харилцаа холбооны үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, төрийн болон бизнесийн байгууллагад үйлчилгээгээ хүргэн ажиллаж байна.

Компани үндсэн болон гэрээт нийт 1470 орчим инженер, техникийн ажилтантайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа бөгөөд мэдээлэл харилцаа холбооны үйлчилгээ эрхлэгч, төрийн болон хувийн хэвшлийн 230 гаруй байгууллагатай хамтран ажиллаж байна.

Олон улсын цахилгаан холбооны байгууллага (union internationale des télécommunications), ази номхон далайн бүсийн цахилгаан холбооны байгууллага (asia pacific telecommunity)-ын гишүүн бөгөөд тус байгууллагаас зохион байгуулж буй аливаа үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцож хамтран ажиллаж байна. түүнчлэн азийн бүтээмжийн байгууллага, монголын худалдаа аж үйлдвэрийн танхим, монголын хүний нөөцийн институтын гишүүн байгууллага юм.

Мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн дэвшлийг Монгол хүн бүрт дамжуулан хүргэж, улс орныхоо нийгэм, эдийн засгийн бүхий л салбарт тогтвортой хөгжлийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх өндөр хурдны хамгийн хүртээмжтэй үндэсний сүлжээ болно.

Шилэн кабелийн урт: 17586 км

Дамжуулах байгууламжийн багтаамж: хот хоорондын сүлжээ 25 Гбит/сек

Олон улсын сүлжээ 100 Гбит/сек

Худаг, сувагчлалын байгууламж: 9446 худаг, 791'684 метр сувагчлал

373 технологийн барилгэ, 353 цамхаг

Монгол улсын ихэнх сум сууринг хамарсан хамгийн өргөн хүрээ бүхий шилэн кабелийн хот хоорондын үндсэн /national backbone/ сүлжээг эзэмшдэг

бөгөөд монгол орны аль ч цэгт хүссэн мэдээллээ дамжуулах боломжийг бүрдүүлдэг.

Мэдээлэл холбооны сүлжээ компани нь Ази- Европыг холбосон шилэн кабелийн сүлжээгээр мэдээллийн транзит урсгал дамжуулахаар дэлхийн мэдээлэл, холбооны шилдэг компаниуд болох ОХУ, БНХАУ-ын компаниудтай хамтран ажиллаж байна. Манай шилэн кабелийн сүлжээ нь Ази-Европыг холбосон хамгийн дөт зам бөгөөд бид Олон Улсын транзит сувгийн бизнест өөрийн байр суурийг бэхжүүлэхээр ажиллаж байна.

Европ тив буюу Франкфурт, Лондон, Хельсинкийг Ази тивтэй холбосон олон улсын транзит урсгал нь Монгол улс, ОХУ, БНХАУ, Казахстан чиглэлийг дайран Хонг Конг дахь төв нэгдсэн станцад хүрдэг. Ази-Европыг холбосон транзит урсгалаас Монгол улсаар дайрч байгаа кабель нь унтралт саатал буюу delay нь хамгийн бага тул Олон улсын мэдээлэл холбооны компаниуд Монгол улсыг дайрч өнгөрөх сүлжээгээр мэдээллээ дамжуулах сонирхолтой байдаг.

Интернэтийн бөөний үйлчилгээ эрхлэгч (ISP) компаниудад өөрийн шилэн кабелийн сүлжээгээр дамжуулан гадаад гарцаар оруулж ирдэг интернэтийн бөөний үйлчилгээг үзүүлж байна.

Улаанбаатар хотын хэмжээнд 6 дүүрэг 7 станцын хүрээнд 6555 ширхэг худаг, 527238.5 метр сувагчлалыг түрээсээр ашиглуулах боломжтой бөгөөд Улаанбаатар хот дахь салбараас боловсруулсан техникийн нөхцлийг үндэслэн түрээсийн гэрээ хийж ажиллаж байна

Улаанбаатар хот болон бүх аймагт ашиглагдах кабель шугамын байгууламжийн ашиглалтын үйл ажиллагааны түвшинг дээшлүүлэх, оновчтой болгох чиглэлээр харилцаа холбооны операторууд, сүлжээ ашиглагч төрийн болон бизнесийн байгууллага, аж ахуйн нэгж нийт 110 байгууллагад кабелийн худаг, сувагчлал түрээслүүлэх болон техникийн үзүүлэлт хангасан физик кабелийн хос шугам түрээслүүлэх үйлчилгээ үзүүлдэг.

Улаанбаатар хот, радио релейний станц, аймгийн төв, дүүрэг, сум суурин газарт байр талбайн түрээсийн үйлчилгээ үзүүлж байна. Өөрийн цамхагт бүх төрлийн антенн байршуулах боломжтой. Манай үйлчилгээ нь суурин болон үүрэн оператор компаниудад антенн, тоног төхөөрөмжийг өөрийн эзэмшлийн байр цамхагтаа байршуулж, байр талбайн түрээсийн гэрээ хийж, харуул хамгаалалтыг бүрэн хариуцаж ажиллаж байна.

Тус компани харилцаа холбооны операторууд, сүлжээ ашиглагч төрийн болон бизнесийн байгууллага, аж ахуйн нэгж нийт 200 гаруй байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна. Эдгээрээс зарим байгууллагуудын сүлжээ, тоног төхөөрөмжийн техникийн ашиглалт үйлчилгээг (аутсорсингийн) гэрээгээр хариуцан 7/24 байнгын найдвартай ажиллагааг хангаж ажиллаж байна.

Техникийн хамтын ажиллагааны үйлчилгээ нь орон нутагт сүлжээний дэд бүтэц бүхий байгууллагуудын техникийн ашиглалтын үйлчилгээг МХС ХХК-ийн мэргэшсэн боловсон хүчин дээр суурилан гүйцэтгэж, тухайн компанид ашиглалтын зардлаа бууруулах боломжийг олгодог.

Хийгддэг ажлууд:

- Урьдчилан сэргийлэх үзлэг үйлчилгээг тогтсон график төлөвлөгөөний дагуу хийх (жилд 1-2 удаа)
- Сүлжээний гэмтэл саатлыг захиалгаар засварлах
- Сум орон нутгийн объект, сайтын харуул хамгаалалт
- Зай тэжээлийн бэлэн байдлыг хангах
- Түлш шатахууны нөхөн хангалт хийх
- Хөрөнгийн шилжилт хөдөлгөөн

Эдийн засгийн үзүүлэлт

/мян.төг/

д/д	Үзүүлэлт	2013 он	2014	2015	2016	2017
	Төрийн өмчийн хувь	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
1	Авлага	5,183,071.2	2,816,601.7	2,970,440.6	4,292,279.3	3,666,402.5
2	Эргэлтийн хөрөнгө	21,999,731.7	21,880,011.4	18,492,534.3	24,205,624.0	24,883,018.3

3	Үндсэн хөрөнгө	60,362,047.8	72,554,748.8	67,700,505.8	63,824,866.5	64,183,222.7
4	Нийт хөрөнгө	86,968,931.2	95,529,573.8	91,406,158.5	93,273,214.5	94,325,922.3
5	Нийт өглөг	86,968,931.2	95,529,573.8	91,406,158.5	93,273,214.5	94,325,922.3
6	Өөрийн хөрөнгө	122,171,110.1	122,171,110.1	122,171,110.1	122,171,110.1	137,551,494.7
7	Нийт орлого	26,459,510.9	29,476,740.0	32,642,803.4	33,670,140.8	35,465,483.2
8	Нийт зардал	23,400,009.5	26,878,805.0	29,692,603.5	30,630,129.8	32,907,861.3
9	Цэвэр ашиг (алдагдал)	2,753,559.0	2,153,970.0	2,496,399.1	2,521,304.0	2,147,008.0
10	Ажиллагсдын тоо	1,198	1,065	1,100	1,100	1,100

5. “МОНГОЛ ШУУДАН” хувьцаат компани

“Монгол шуудан” хувьцаат компани нь олон улсын болон орон нутгийн шуудангийн үйлчилгээний технологийн чанартай, найдвартай, шуурхай байдлыг ханган, дэлхийн шуудангийн үйлчилгээний технологийн хөгжилд хөл нийлүүлэн, орчин үеийн технологийн дэвшлийг ашиглан гадаад болон дотоод шуудангийн үйлчилгээг үзүүлж байна.

“Монгол шуудан” хувьцаат компани нь нийт 21,417,066,388.71 төгрөгийн эзэмшигчийн өмчтэй, 100 төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 33,859,363 ширхэг хувьцаатай байна. Үүнээс 66 хувь нь төрийн эзэмшилд байна.

Тус компани хүргэлтийн үйлчилгээний хугацааг хурдасгах, төрийн үйлчилгээг цахимжуулах үндсэн үйлчилгээний төсөл болон УБ-Замын-Үүд чиглэлийн тээвэр, улс хоорондын и-худалдааны тээвэр, улс хоорондын карго зэрэг логистик үйлчилгээний төслүүдийг хэрэгжүүлж байна.

“Монгол шуудан” хувьцаат компанид дараах асуудлууд тулгамдаад байна.

Үүнд:

- Улаанбаатар хотын баруун зүүн хэсэгт терминал барих, шинэ нисэх онгоцны буудалд ялган боловсруулах төв барих газрын асуудлыг шийдвэрлэх
- Нийслэлийн өмчид байх 8 байрыг шуудангийн үйлчилгээний байр болгох
- Төрийн байгууллагуудын хоорондын уялдаа холбоог сайжруулах, харилцан дэмжиж ажиллах
- Хот дотор болон хот хоорондын шуудан хүргэлтийн автопаркийг шинэчлэх
- Сумдын ШҮС-н байр талбайн эзэмшил, засвар, тохижилт, халаалтын асуудлыг шийдвэрлэх
- Хэвлэлийн шимтгэлийн зөрүү, хэвлэл захиалга, хүргэлтийн алдагдлыг бууруулах
- Шуудангийн болон гудамж талбайн хаягжилтыг сайжруулах.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

д/д	Үзүүлэлт	2015 он	2016 он	2017 он
1	Хүчин чадал /нийт солилцоо/	1,597,855	1,558,376	1,575,660
2	Хүчин чадал /хэвлэлийн солилцоо/	6,306,247	5,401,801	5,691,270
3	Нийт орлого /сая.төг/	10,038.80	11,923.00	13,672.64
4	Нийт зардал /сая.төг/	9,828.40	10,842.60	12,448.48
5	Цэвэр ашиг /сая.төг/	94	1,006.60	1,224.16
6	Өглөг /сая.төг/	1,138.50	7,550.50	19,435.10
7	Авлага /сая.төг/	2,734.10	3,130.80	3,533.40

8	Ажиллагсдын тоо	902	912	916
---	-----------------	-----	-----	-----

6. “ХӨДӨӨ АЖ АЖУЙН БИРЖ” хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

Монгол Улсын Их Хурал 2011 онд Хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийн биржийн тухай хуулийг баталж, хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай 29 тоот тогтоол гаргаж гүйцэтгэх засаглалд даалгасны дагуу Засгийн газрын 30 дугаар тогтоол, Төрийн өмчийн хорооны 2013 оны 40 дүгээр тогтоолоор “Хөдөө аж ахуйн бирж” төрийн өмчит ХХК-ийг үүсгэн байгуулсан.

Тус компани нь Монголын хөдөө аж ахуйн салбарын бараа, түүхий эдийг бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах, тээвэрлэх, биржээр арилжих оновчтой тогтолцоог бий болгох замаар малчид, хоршоодын оролцоог нэмэгдүүлэх, үндэсний үйлдвэрийг чанартай түүхий эдээр хангах зорилготойгоор үйл ажиллагаа явуулж байна.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК нь үүсгэн байгуулагдсан цагаас эхлэн 2018 оны 02 дугаар сарын байдлаар нийт 854 удаагийн арилжаа зохион байгуулж, нийт арилжааны үнийн дүн 2,4 их наяд төгрөгт хүрээд байна.

Энэ хугацаанд нийт 33,525.1 тонн ноолуур, 46,92.4 тонн хонины ноос, 3,643.0 тонн тэмээний ноос, 22,603.0 тонн ямааны завод ноос, 2,828.7 тонн хонины завод ноос, 4,7 тонн очёс, 4,2 тонн сарлагийн хөөвөр, 1,576 тонн улаан буудай, 12 тонн тосны ургамал /рапс/ тус тус арилжсан байна.

Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэл батлах тухай УИХ-ын 70 дугаар тогтоол 2015 оны 07 дугаар сарын 03-ны өдөр батлагдан гарч уг тогтоолд “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн төрийн эзэмшлийн хувьцааг 34 хувь байх хэмжээнд, түүний технологийн шинэчлэл хийхэд шаардлагатай хөрөнгийн санхүүжилтэнд хамтарч ажиллах сонирхолтой хөрөнгө оруулагч этгээдэд оруулсан хөрөнгөнд нь тохируулан нэмэлт хувьцаа гарган эзэмшүүлэн хувьчлахаар заасан.

Тогтоолын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Төрийн өмчийн хорооны даргын 2015 оны А/205 дугаар тушаалаар “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн “хувьцааг худалдан ажлыг зохион байгуулах” үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан ажилласан. Ажлын хэсэг гаргасан (хувьцаа эзэмшигчдийн өөрөөр хэлбэл төр болон хувийн эзэмшиж буй хувьцаа) нийт 208,520,000 ширхэг хувьцаа байна.

Үүнээс төр 102,170,000 ширхэг (49 хувь) хувьцааг, бусад иргэн хуулийн этгээд 106,350,000 ширхэг (51 хувь) хувьцааг 42 иргэн, аж ахуй нэгжид худалдаж, 2016 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдөр гэхэд 10.07 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр гэрээ байгуулсан.

Гэвч “Хувьцаа худалдах, худалдан авах гэрээ” байгуулсан БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай 5 аж ахуйн нэгж хувьцааны үлдэгдэл төлбөрөө хийгээгүй, гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйн улмаас гэрээг цуцлагдсан.

Бирж энэ хугацаанд зөвхөн спот гэрээний арилжаа хийж байсан бол 2017 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдөр форвард арилжааны нээлтийг хийж, 7 хэлцлээр нийт 11.5 тонн боловсруулаагүй ноолуурын форвард гэрээг хоршоо болон түүхий эд худалдан авагч үндэсний компаниудын хооронд хийлээ. БНХАУ-ын Бохайн биржтэй хамтран ажиллахаар гэрээ байгуулсан ба биржид технологийн шинэчлэл хийснээр биржийн үйл ажиллагаа улам өргөжиж, биржээр арилжих барааны нэр төрөл нэмэгдэн, хөдөө аж ахуйн гаралтай бараа, түүхий эдийн зах зээлийн үнэ хэт унах эрсдэлээс сэргийлэх, түүхий эд нийлүүлэлтийн эрсдэл болон зах зээлийн үнэ хэт хөөрөгдөх эрсдэлээс тус тус сэргийлэх боломжууд бүрдэх юм.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

мян.төг

№	Үзүүлэлт	2013 он	2014 он	2015 он	2016	2017
---	----------	---------	---------	---------	------	------

	Төрийн эзэмшлийн хувь	100	100	100	100	100
1	Нийт орлого	1,472,992.6	1,891,790.8	1,436,554.2	1,507,644.0	1,922,247.4
2	Нийт зардал	1,079,188.8	2,148,134.0	1,939,015.8	1,778,278.2	1,435,634.2
3	Цэвэр ашиг	393,803.7	(258,083.9)	(509,098.8)	(184,853.0)	436,213.2
4	Авлага	35,862.5	39,643.4	20,971.0	47,756.4	291,250.1
5	Өглөг	5,564.6	294,493.0	575,140.9	1,384,511.7	1,129,650.0
6	Өөрийн хөрөнгө	1,507,925.3	1,111,841.4	602,382.6	411,349.1	847,562.4
7	Нийт хөрөнгө	1,513,490.0	1,406,334.5	1,177,526.5	1,795,861.8	2,099,955.2
8	Эргэлтийн	239,531.44	132,312.96	179,928.78	1,194,260.5	1,756,913.1
9	Үндсэн хөрөнгө	1,273,958.5	1,274,021.5	997,594.76	601,600.29	343,042.18
10	Ажиллагсдын тоо	30	48	41	41	40

7. "МИАТ" төрийн өмчит хувьцаат компани

"МИАТ" ТӨХК нь Бээжин, Бангкок, Берлин, Москва, Хонг Конг, Сөүл, Токио, Бусаны чиглэлд хуваарьт нислэг гүйцэтгэдэг, 6 агаарын хөлөгтэй, 675 ажилчидтай. Хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 2017 онд 591,4 мянган зорчигч, 2930,0 тонн ачаа тээвэрлэсэн.

"МИАТ" ТӨХК нь 2016 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг хуулийн хугацаанд гаргаж Зөрчилгүй санал дүгнэлт авсан байна.

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын 2017 оны 23 дугаар тогтоолоор 2017 онд "МИАТ" ТӨХК нь 319.6 тэрбум төгрөгийн орлоготой, 303.7 тэрбум төгрөгийн зарлагатай, 12.3 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллахаар баталсан.

"МИАТ" ТӨХК-ийн 2017 оны санхүүгийн үндсэн үзүүлэлтүүд хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр харуулбал:

Үзүүлэлт	2016 он	2017 он		Төлөвлөгөө/ХБГ		2017/2016	
		ХБГ	Төлөвлөгөө	Дүн	%	Дүн	%
Нийт орлого	294.9	319.6	361.0	41.4	112.9%	66.1	122.4%
Нийт зардал	289.0	303.7	334.5	30.8	110.1%	31.5	109.4%
Татварын өмнөх ашиг	5.9	15.9	26.5	10.6	166.8%	(14.8)	44.2%
Орлогын албан татвар	7.1	3.5	6.2	2.7	175.4%	(3.7)	40.1%
Цэвэр ашиг	(1.2)	12.4	20.3	8.0	164.4%	(11.1)	45.4%

Нийт 360,9 тэрбум төгрөгийн орлоготой, 334,5 тэрбум төгрөгийн зардалтай, татварын өмнөх ашиг 26,5 тэрбум төгрөг болж, орлогын албан татварт 6,2 тэрбум төгрөг төлж, 20,3 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллажээ.

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын 2017 оны 635 дугаар тогтоолоор баталсан "МИАТ" ТӨХК-ийн 2018 оны эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшин, хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөгөөр "МИАТ" ТӨХК нь 2018 онд 377,7 тэрбум төгрөгийн орлоготой, 366,0 тэрбум төгрөгийн зардалтай, 11,7 тэрбум төгрөгийн татварын өмнөх, 9,2 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажиллаж, агаарын хөлгийн санхүүжилтийн зээлийн өглөгт 137,7 тэрбум төгрөг төлж, 9,2 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийхээр төлөвлөжээ.

Санхүүгийн үйл ажиллагааны хувьд 2016 онд 1,2 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай ажиллаж байсан бол 2017 онд 20,3 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажилласан, 2018 онд 9,2 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллахаар төлөвлөсөн.

Нислэг үйлдвэрлэлийн тухайд 2018 онд 611,9 мянган зорчигч, 3175,6 тонн ачаа тээвэрлэхээр төлөвлөсөн нь өмнөх 2017 оныхоос зорчигч тээвэрлэлт 3 хувиар, ачаа тээвэрлэлт 8,4 хувиар өсөхөөр тооцоод байна.

8. “АРХАНГАЙ АЗЗА” Төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Төрийн өмчийн хорооны 2001 оны 683 дугаар тогтоолоор байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0603 дугаартай Цэцэрлэг-Тосонцэнгэл чиглэлийн 250 км, А0602 дугаартай Хархорин-Цэцэрлэг чиглэлийн 25 км, А27 дугаартай Лүн-Дашинчилэн чиглэлийн 22,05 км, нийт 297,05 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 19 машин механизмтай, 2 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,076,369.6	1,172,214.4	1,035,129.4	1,019,027.1
Орлого	821,504.7	593,802.3	634,068.1	1,493,244.1
Зардал	740,647.9	594,215.7	651,669.5	1,344,669.7
Цэвэр ашиг /алдагдал/	80,856.8	-413.4	-17,588.8	133,717.0
Авлага	64,157.0	234,595.4	52,147.9	50,118.7
Өглөг	202,047.8	329,240.2	209,743.8	234,338.4
-богино хугацаат	3,390.3	130,582.7	11,086.3	35,680.9
-урт хугацаат	198,657.5	198,657.5	198,657.5	198,657.5
Ажиллагсдын тоо	48	44	40	39

9. “ӨВӨРХАНГАЙ АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: “Өвөрхангай АЗЗА” ТӨХК нь авто замыг хөгжүүлэх талаар засаг төрөөс олон чухал арга хэмжээ авч байсны дүнд Б.Н.М.А.У-ын С.Н.З-ийн /хуучнаар/ 1968 оны 342-р тогтоолоор 1969 оны 01 сард Өвөрхангай аймагт 14 ажиллагсад, 3 хөдлөх бүрэлдэхүүн, 131,7 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгөтэй, улсын болон орон нутгийн чанартай хайрган зам, модон гүүрийг барих, засвар арчлах байнгын үйл ажиллагаа явуулах зорилготой “ЗАМ АНГИ” нэртэй байгууллагыг байгуулсан. Засгийн газрын 2006 оны 173 дугаар тогтоолоор “Өвөрхангай-АЗЗА” ТӨХК хэлбэрээр ажиллаж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0301 дугаартай Улаанбаатар-Арвайхээр чиглэлийн -147км, А0302 дугаартай Арвайхээр-Баянхонгор чиглэлийн 137 км, А08 дугаартай Арвайхээр-Хужирт чиглэлийн 66 км, А29 дугаартай Арвайхээр-Гучинус-Шивээхүрэн улсын хил чиглэлийн нийт 485 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 31 машин механизмтай, 2 үйлчилгээний зориулалтын машинтай. Орчин үеийн тоног төхөөрөмж бүхий иж бүрэн лаборатори, нэг цагт 25 тонн асфальтобетон үйлдвэрлэх хүчин чадалтай СМД 508, 517 маркийн асфальтобетон үйлдвэрлэлийн заводтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

/мян.төг/

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,127,658.7	2,008,858.2	1,147,572.1	1,230,996.7
Орлого	1,226,548.9	1,604,897.9	1,144,675.1	1,723,149.0
Зардал	1,204,825.3	1,591,864.3	1,121,677.3	1,685,326.1
Цэвэр ашиг /алдагдал/	21,723.6	13,033.6	20,698.0	34,040.7
Авлага	6,911.8	933,436.0	18,916.1	27,047.4
Өглөг	205,257.6	1,073,640.0	202,772.8	252,156.7
-богино хугацаат	45,256.1	913,638.5	42,771.3	92,155.2
-урт хугацаат	160,001.5	160,001.5	160,001.5	160,001.5
Ажиллагсдын тоо	46	46	48	48

10. “ХАРХОРИН АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: БНМАУ-ын СНЗ-ийн 1983 оны 11 дүгээр сарын 25-ний өдрийн 298 дугаар тогтоолоор Баруун чиглэлийн зам барилга трестийг анх байгуулсан. Монгол улсын засгийн газрын 2005 оны 3 дугаар сарын 02-ний өдрийн 36 тоот тогтоолоор Зам, тээвэр, аялал жуулчлалын яамны харъяа “Хархорин АЗАН” ХК-ний мөн 2006 оны 8 дугаар сараас “Хархорин АЗЗА” ТӨХК-ийн хэлбэрээр ажиллаж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0601 дугаартай Элсэнтасархай-Хархорин чиглэлийн -77 км, А0602 дугаартай Хархорин-Цэцэрлэг чиглэлийн 96 км, А08 дугаартай Хархорин-Хужирт чиглэлийн 38 км, А28 дугаартай Хархорин-Өгийнуур чиглэлийн 56 км нийт 267 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 18 машин механизмтай, 2 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт:

/мян.төг/

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	819,021.9	910,449.1	985,072.5	985,670.4
Орлого	861,949.1	797,718.0	1,459,508.2	1,428,211.8
Зардал	899,341.8	755,969.8	1,451,068.9	1,377,899.6
Цэвэр ашиг /алдагдал/	-37,392.7	41,748.2	6,435.7	43,336.9
Авлага	41,782.3	243,029.5	69,128.2	41,585.5
Өглөг	241,713.6	240,268.9	275,315.8	233,542.2
-богино хугацаат	14,088.7	12,644.0	47,690.9	5,917.3
-урт хугацаат	227,624.9	227,624.9	227,624.9	227,624.9
Ажиллагсдын тоо	40	40	39	41

11. “БУЛГАН АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Булган аймагт 1939 онд гэрээгээр хүмүүс гарган 2 үхэр тэрэгтэйгээр машин явж болохгүй Хөвсгөл чиглэлийн намгархаг газарт шургааг дэвсэн шороо хийж эхэлснээр анх замын байгууллага үүсэж хөгжих эхлэл тавигдсан . 1941 оны 06 дугаар сарын 05-нд 5 ажилтны орон тоотой, 5 тоннын даацтай “полу” машинтайгаар Булган аймгийн зам анги байгуулагдсан түүхтэй.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: “Булган АЗЗА” ТӨХК нь улсын болон орон нутгын чанартай нийт 671 км авто замыг хариуцан ажилладаг бөгөөд үүний 286 км нь хатуу хучилттай, 385 км нь сайжруулсан зам байна. Мөн улсын чанартай Эгийн гүүр, Гуртын гүүр, Орхон гүүрний засвар арчлалтыг хариуцан ажиллахын зэрэгцээ орон нутгийн чанартай Хялганат, Хануй, Туулын гүүрийг хариуцан ажиллаж байна.

Машин, механизм: Зам барилгын 31 машин механизмтай, 6 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,945,610.2	2,244,360.7	1,975,021.9	2,215,571.1
Орлого	2,207,719.8	1,982,218.7	1,606,229.5	1,384,320.5
Зардал	2,174,899.7	1,958,035.0	1,589,214.3	1,379,189.3
Цэвэр ашиг /алдагдал/	32,820.1	24,183.7	15,313.7	4,618.1
Авлага	81,692.3	564,824.1	193,120.3	238,637.2
Өглөг	997,991.1	1,104,133.8	792,557.3	1,030,794.5
-богино хугацаат	432,779.8	538,922.5	227,346.0	465,583.2
-урт хугацаат	565,211.3	565,211.3	565,211.3	565,211.3
Ажиллагсдын тоо	76	90	81	71

12. “ОРХОН АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: “Орхон АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани нь анх 1979 онд Эрдэнэт хотын зам барилга ашиглалтын анги нэртэй байгуулагдсан. 1982 оны 01 дүгээр сарын 01–ний өдрөөс “Эрдэнэт хотын зам барилга ашиглалтын анги” нэртэйгээр бие даасан байгууллага болсон. Засгийн газрын 2006 оны 173 дугаар тогтоолоор авто замын засвар арчлалтын “Орхон АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани болон өөрчлөн байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Дархан-Эрдэнэт А-1001 чиглэлийн 108 км, Эрдэнэт-Булган А-1002 чиглэлийн 29.5 км, нийт 137,5 км авто замын засвар, арчлалтын ажлыг хариуцан ажиллаж байна.

Машин, механизм: Зам барилгын 15 машин механизмтай, 1 үйлчилгээний зориулалтын машинтайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,181,756.3	1,365,902.9	1,039,540.3	1,112,719.0
Орлого	3,556,686.0	1,511,878.1	776,111.8	1,146,575.1
Зардал	3,458,089.9	1,494,142.9	1,031,973.6	1,121,930.1
Цэвэр ашиг /алдагдал/	98,596.1	17,735.2	-255,861.8	22,180.4
Авлага	109,041.1	543,355.9	38,610.7	109,332
Өглөг	637,617.1	823,753.7	753,252.9	804,251.2
-богино хугацаат	10,723.1	196,859.7	126,358.9	177,357.2
-урт хугацаат	626,894.0	626,894.0	626,894.0	626,894.0
Ажиллагсдын тоо	60	49	45	45

13. "ХӨВСГӨЛ АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Төрийн өмчийн хорооны 2002 оны 683 дугаар тогтоолоор "УБ АЗЗА" ХК-ийн Хөвсгөл дахь салбар нэрээр байгуулагдсан. Засгийн газрын 2006 оны 7 дугаар сарын 19 -ний өдрийн 175 дугаар тогтоолоор "Хөвсгөл АЗЗА" ТӨХК болж зохион байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0902 кодтой Мөрөн-Булган чиглэлийн - 192 км, А1101 кодтой Мөрөн-Хатгал чиглэлийн 101 км, А1102 кодтой Мөрөн-Улиастай чиглэлийн 200 км, Нийт 493 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 14 машин механизмтай, 3 үйлчилгээний зориулалтын машинтайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,031,807.8	588,214.5	616,743.8	594,559.2
Орлого	557,550.2	680,417.0	797,196.1	964,869.2
Зардал	551,200.7	672,606.5	787,899.6	953,175.8
Цэвэр ашиг /алдагдал/	5,714.6	7,029.4	7,681.7	11,693.4
Авлага	98,288.8	173,169.9	183,071.0	170,219.0
Өглөг	142,313.8	116,947.3	133,854.0	101,936.3
-богино хугацаат	142,313.8	116,947.3	133,854.0	101,936.3
-урт хугацаат	0	0	0	0
Ажиллагсдын тоо	39	39	38	38

/мян.төг/

14. "ХОВД АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Засгийн газрын 2005 оны 36 дугаар тогтоол, ТӨХ-ны 2005 оны 177 дугаар тогтоолоор "Ховд АЗЗА" ТӨХК болж зохион байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А14 дугаартай Ховд-Булган-Улсын хил чиглэлд асфальтан бетон 65 км, сайжруулсан хөрсөн 128,44 км, ердийн хөрсөн 161 км, А0305 дугаартай Ховд-Баян-Өлгий чиглэлд асфальтан бетон 4,8 км, хайрган 9,6 км, ердийн хөрсөн 49,4 км, А0304 дугаартай Ховд-Говь-Алтай чиглэлд асфальтан бетон 6,1 км, хайрган 43,1 км, сайжруулсан хөрсөн зам 99,1 км, ердийн хөрсөн 49,4 км, А1701 дугаартай Ховд-Улаангом чиглэлд асфальтан бетон 37,2 км, хайрган 16,0 км, ердийн хөрсөн 46,7 км, А31 дугаартай Ховд-Завхан чиглэлийн Сархайрханы ердийн хөрсөн 158 км зэрэг нийт 946,3 км авто замын засвар, арчлалтын ажлыг хариуцан ажиллаж байна.

Машин, механизм: Зам барилгын 30 машин механизмтай, 9 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,321,164.7	1,949,165.0	1,956,662.7	1,976,663.0
Орлого	1,104,975.5	1,008,168.1	814,118.0	774,221.1
Зардал	1,097,164.3	1,006,194.1	810,822.9	767,720.4

/мян.төг/

Цэвэр ашиг /алдагдал/	7,811.2	1,974.0	2,965.7	5,850.6
Авлага	157,801.3	486,270.4	71,375.2	68,608.9
Өглөг	522,438.0	799,631.9	394,423.7	409,018.2
-богино хугацаат	136,536.4	413,730.3	8,522.1	23,116.6
-урт хугацаат	385,901.6	385,901.6	385,901.6	385,901.6
Ажиллагсдын тоо	52	52	48	48

15. “УВС АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Увс аймагт 1959 онд Ховд аймгийн зам ангийн харъяа Зам гүүрийн дистанц нэртэйгээр анх байгуулагдсан. 1992 оны 02 сарын 01-нд Увс аймгийн АДХГЗ-ны даргын 01 тоот шийдвэрээр ЗБАТ-ын харъяанаас Авто замын засвар арчлалтын хэсгийг тусад нь салгаж Зам засвар, арчлалтын контор-УУГ, Улаанбаатар АЗЗАН-ны Увс аймаг дахь охин компани “АЗЗА-УВС” ХХК хэлбэрээр ажиллаж байсанаа 2005.03.17-с МУ-ын ТӨХ –ны 82 тоот шийдвэрээр “УВС-АЗЗА” ХК болон зохион байгуулагдан ажиллаж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А-1702 кодтой Улаангом-Хандгайт –Улсын хил чиглэлийн 114 км, А-1701 кодтой Улаагом-Х овд чиглэлийн 140 км, А-16 кодтой Улаагом-Үүрэг –Цагааннуур чиглэлийн 142 км, А-18 кодтой Улаагом-Наранбулаг-Сонгино-Нөмрөг чиглэлийн 260 км нийт 656 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 17 машин механизмтай, 6 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,027,111.3	1,078,560.1	996,390.4	1,025,224.3
Орлого	1,033,870.0	779,891.8	689,908.6	1,162,579.0
Зардал	862,307.6	791,059.6	686,481.9	1,147,604.5
Цэвэр ашиг /алдагдал/	171,562.4	-11,167.8	3,084.1	13,477.0
Авлага	126,506.3	309,301.9	65,580.3	34,869.4
Өглөг	440,287.9	532,183.2	446,929.4	462,748.9
-богино хугацаат	9,636.4	101,531.7	16,227.9	32,097.4
-урт хугацаат	430,651.6	430,651.6	430,651.6	430,651.6
Ажиллагсдын тоо	65	65	43	45

16. “ГОВЬ-АЛТАЙ АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Засгийн газрын 2005 оны 36 дугаар тогтоол, Төрийн өмчийн хорооны 2005 оны 117 дугаар тогтоолоор Говь-Алтай АЗЗА ТӨХК болж зохион байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0304 кодтой Алтай-Ховд чиглэлд 181 км, А1104 кодтой Алтай- Улиастай чиглэлд 78,4 км, А0303 кодтой Алтай-Баянхонгор чиглэлд 224,95 км, А1103 кодтой Алтай-Улсын хил 322 км, нийт 806,3 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 27 машин механизмтай, 7 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

/мян.төг/

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	797,361.1	773,449.9	798,530.9	805,515.1
Орлого	515,515.6	423,824.6	327,521.9	583,533.1
Зардал	510,653.8	480,553.3	348,229.4	578,505.6
Цэвэр ашиг /алдагдал/	4,861.8	-56,728.7	-20,707.5	4,524.8
Авлага	681.2	202,612.3	10,230.9	8,065.9
Өглөг	283,765.9	327,012.1	283,775.9	286,235.3
-богино хугацаат	165.0	43,411.2	175.0	2,634.4
-урт хугацаат	283,600.9	283,600.9	283,600.9	283,600.9
Ажиллагсдын тоо	33	33	29	30

17. “ЗАВХАН АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: БНМАУ-ын СНЗ-ийн 1975 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 298 дугаар тогтоолоор Тосонцэнгэлийн Мод боловсруулах компанийн ойн зам ангиар анх байгуулсан. 2004 оны 4 дүгээр сараас “Завхан АЗЗА” ТӨХК –ийн хэлбэрээр ажиллаж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0603 дугаартай Цэцэрлэг-Тосонцэнгэл чиглэлийн 229,4 км, А1102 дугаартай Мөрөн-Улиастай чиглэлийн 190 км, А1103 дугаартай Улиастай-Алтай чиглэлийн 117,4 км, А0604 дугаартай Нөмрөг-Баянтэс-Улсын хил чиглэлийн 198 км, А18 дугаартай Нөмрөг-Сонгино-Улаангом чиглэлийн 165 км, А31 дугаартай Улиастай-Сархайрхан чиглэлийн 258 км, А12 дугаартай Бууцагаан-Цагаан хайрхан чиглэлийн 90 км нийт 1247.8 км авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажилладаг.

Машин, механизм: Зам барилгын 31 машин механизмтай, 5 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

/мян.төг/

Үзүүлэлт	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,901,280.6	2,130,386.6	2,023,531.9	2,013,716.8
Орлого	1,642,733.7	1,094,582.0	2,071,101.3	1,059,928.2
Зардал	1,613,168.0	1,090,746.6	2,040,483.0	1,048,380.3
Цэвэр ашиг /алдагдал/	29,565.7	3,835.4	27,556.7	10,393.2
Авлага	244,123.9	358,579.8	152,563.0	354,724.3
Өглөг	494,781.2	591,333.2	413,263.9	394,183.7
-богино хугацаат	203,421.0	299,973.0	121,903.7	102,823.5
-урт хугацаат	291,360.2	291,360.2	291,360.0	291,360.2
Ажиллагсдын тоо	75	61	45	48

18. “БАГАНУУР АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Төрийн өмчийн хорооны 2011 оны 437 дугаар тогтоолоор байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0501 дугаартай Улаанбаатар-Өндөрхааны чиглэлийн Улаанбаатараас 34 дахь км буюу Налайх-Тэрэлжийн

салаанаас 218 дахь км буюу Хамар даваа хүртэл нийт 184 км асфальтон хучилттай зам.

Машин механизм: Зам барилгын 16 машин механизмтай, 3 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	2,338,777.0	2,175,921.6	1,779,900.3	1,803,529.7
Орлого	734,007.9	737,289.3	560,895.4	988,904.7
Зардал	1,088,565.7	669,274.5	824,795.2	915,858.9
Цэвэр ашиг /алдагдал/	-354,557.8	62,625.6	-263,899.8	65,676.2
Авлага	43,147.2	319,958.5	44,833.0	16,486.9
Өглөг	429,723.5	518,771.5	543,903.6	353,670.1
-Богино хугацаат	429,723.5	518,771.5	543,903.6	353,670.1
-Урт хугацаат	0	0	0	0
Ажиллагсдын тоо	46	46	33	33

19. "ДОРНОГОВЬ АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Анх 1983 онд БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлийн 298 дугаар тогтоолоор Дорноговь аймагт Зам барилга ашиглалтын анги нэртэйгээр байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А0102, А0103 дугаартай Чойр–Сайншанд-Замын-Үүд-Улсын хил хүртэл нийт 447.8 зам хариуцан ажилладаг.

Машин механизм: Зам барилгын 16 машин механизмтай, 3 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,819,877.5	1,386,905.1	1,388,362.6	1,295,201.0
Орлого	2,027,563.7	916,849.7	1,398,754.6	1,428,605.8
Зардал	2,058,040.9	1,401,476.3	1,389,247.0	1,425,252.3
Цэвэр ашиг /алдагдал/	78,250.4	-484,626.6	7,943.4	6,561.0
Авлага	0	218,975.9	50,238.5	33,044.9
Өглөг	438,707.7	474,152.6	480,051.8	381,520.7
-Богино хугацаат	143,189.0	178,633.9	184,533.2	86,002.1
-Урт хугацаат	295,518.7	295,518.7	295,518.6	295,518.6
Ажиллагсдын тоо	44	43	43	43

20. "ТАЛЫН ЗАМ" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: 1982 оны 4-р сарын 15-ны өдөр Сүхбаатар аймаг дахь замын хэсэг нэртэйгээр анх эх сууриа тавьсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай А-2001 дугаартай Өндөрхаан - Баруун-Урт чиглэлд 161 км, А-2002 дугаартай Баруун-Урт – Бичигт чиглэлд 278 км, А-22 дугаартай Баруун-Урт – Чойбалсан чиглэлд 95,4 км, нийт 534,4 км зам хариуцан ажилладаг.

Машин механизм: Зам барилгын 7 машин механизмтай, 1 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	448,906.3	540,373.8	635,216.8	649,243.3
Орлого	320,117.6	177,434.6	416,538.4	395,885.1
Зардал	384,331.4	287,663.6	343,403.0	384,259.8
Цэвэр ашиг /алдагдал/	-64,213.8	-110,229.0	65,822.0	11,722.0
Авлага	88,213.9	92,546.5	58,054.6	48,185.5
Өглөг	35,520.4	83,123.9	22,676.0	25,071.5
-Богино хугацаат	14,075.0	61,678.5	1,321.6	3,626.1
-Урт хугацаат	21,445.4	21,445.4	21,445.4	21,445.4
Ажиллагсдын тоо	27	29	25	27

21. "ХАРГУЙ" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: 2012 онд Төрийн өмчийн хорооны 230 дугаар тогтоолоор зам засвар арчлалтын төрийн өмчит хувьцаат компани болон зохион байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Хэнтий аймгийн нутгаар дамжин өнгөрдөг улсын чиглэлийн хатуу хучилттай 250 км, хайрган хучилттай 398 км бүгд 648 км зам, 219 у/м төмөр бетон гүүр хоолой, 681 у/м модон гүүр труба, аймгийн төвийн 4.5 км хатуу хучилттай замуудыг тус тус хариуцан засвар арчлалтын ажлыг Улсын замын сангийн хөрөнгөөр зам засвар, арчлалтын ажлыг гүйцэтгэж байна.

Машин механизм: Зам барилгын 24 машин механизмтай, 5 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	4,115,341.4	3,845,049.8	3,639,581.5	3,681,248.7
Орлого	2,329,590.9	1,037,301.6	1,029,080.8	1,552,697.9
Зардал	2,083,662.8	1,294,300.6	1,234,147.9	1,508,726.6
Цэвэр ашиг /алдагдал/	245,928.1	-256,999.0	-205,420.5	39,590.4
Авлага	91,868.2	470,293.6	119,391.9	425,864.2
Өглөг	6,506.0	1,893.4	1,845.6	992.5
-Богино хугацаат	6,506.0	1,893.4	1,845.6	992.5
-Урт хугацаат	0	0	0	0
Ажиллагсдын тоо	57	62	59	59

22. "ТӨВ АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: 1981 онд Зам барилга ашиглалтын контор болгон өргөтгөсөн бөгөөд 1996 оноос зам барилга, засварын ТӨВ ЗАМ компани,

1999 оноос АЗЗА ТӨВ ХХК, 2005 оноос "ТӨВ АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани нэртэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай нийт 934,5 км зам, үүнээс 312,9 км хатуу хучилттай, 621,6 км ердийн хөрсөн, 396 у/м төмөр бетон гүүрийн засвар арчлалтыг хариуцаж ажиллаж байна.

Машин механизм: Зам барилгын 21 машин механизмтай, 9 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,376,570.8	1,488,237.8	1,637,156.9	894,303.2
Орлого	7,612,392.8	1,500,893.4	1,204,956.4	1,096,164.9
Зардал	7,598,087.0	1,767,741.9	1,203,852.4	1,092,727.2
Цэвэр ашиг /алдагдал/	5,287.7	-266,848.5	1,104.0	3,093.9
Авлага	224,221.4	427,163.4	541,953.7	71,071.5
Өглөг	495,812.7	800,319.2	989,941.8	243,994.2
-Богино хугацаат	495,812.7	800,319.2	989,941.8	243,994.2
-Урт хугацаат	0	0	0	0
Ажиллагсдын тоо	70	70	35	37

23. "ЭРДЭНЭСАНТ АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Төрийн өмчийн Хорооны 2011 оны 437 дугаар тогтоолоор "Улаанбаатар АЗЗА" ТӨХК-аас тусгаарлаж, бие даасан "Эрдэнэсант АЗЗА" төрийн өмчит хувьцаат компани болон байгуулагдсан.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улаанбаатар-Арвайхээр чиглэлийн замын 71 дэх километрээс 285 дахь км хүртэл 214 км хатуу хучилттай зам, 315 м төмөр бетон гүүр, 300 гаруй төмөр бетон хоолойн засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажиллаж байна.

Машин механизм: Зам барилгын 8 машин механизмтай, 3 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,679,800.7	1,525,980.4	1,190,768.1	1,105,794.7
Орлого	4,068,687.5	877,289.9	589,960.0	1,361,823.0
Зардал	4,049,256.2	891,064.9	516,955.1	1,323,374.6
Цэвэр ашиг /алдагдал/	19,431.3	-13,775.0	63,889.4	34,603.6
Авлага	750,210.7	694,654.5	275,841.3	56,379.8
Өглөг	706,087.8	570,042.5	170,940.8	58,455.2
-Богино хугацаат	706,087.8	570,042.5	170,940.8	58,455.2
-Урт хугацаат	0	0	0	0
Ажиллагсдын тоо	31	32	32	30

24. “ДАРХАН АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Төрийн өмчийн Хорооны 2006 оны 173-р тогтоолоор “Дархан АЗЗА” ТӨХК болон зохион байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улаанбаатар – Дархан - Сүхбаатар чиглэлийн замд 56 км, Дархан – Эрдэнэт чиглэлд 61 км, бүгд 117 км хатуу хучилттай замуудыг, түүний дагуух гүүр, хиймэл байгууламж, тэмдэг тэмдэглэгээний засвар арчлалтын ажлыг хариуцан ажиллаж байна.

Машин механизм: Зам барилгын 25 машин механизмтай, 5 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	2,643,499.2	2,310,480.4	1,715,445.4	1,643,900.4
Орлого	5,425,589.8	1,081,289.5	710,492.6	1,316,374.9
Зардал	5,402,011.7	1,411,115.3	1,216,215.8	1,283,480.2
Цэвэр ашиг /алдагдал/	23,578.1	-329,825.8	-505,723.2	29,605.2
Авлага	74,7013.4	1,088,454.7	565,473.3	439,239.7
Өглөг	1,769,094.5	1,755,601.5	1,711,689.5	1,301,429.2
-Богино хугацаат	956,622.2	943,129.2	899,217.2	488,956.9
-Урт хугацаат	812,472.3	812,472.3	812,472.3	812,472.3
Ажиллагсдын тоо	58	58	42	40

25. “СЭЛЭНГЭ АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Төрийн өмчийн Хорооны 2006 оны 173-р тогтоолоор “Сэлэнгэ АЗЗА” ТӨХК болон зохион байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай Дархан – Сүхбаатар – Алтанбулаг чиглэлийн А0402, А0403 кодтой 113 км хатуу хучилттай авто зам, А32 кодтой Шаамар – Цагааннуур – Зүүнбүрэн - Зэлтэр чиглэлийн 109 км хайрган хучилттай авто зам болон төмөрбетон гүүр ,хоолойн засвар арчлалтын ажлыг хариуцаж ажилладаг.

Машин механизм: Зам барилгын 36 машин механизмтай, 8 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,532,686.5	1,911,906.1	1,750,783.9	2,109,713.1
Орлого	2,284,084.7	1,772,827.2	891,059.7	1,564,886.1
Зардал	2,180,027.1	1,791,277.7	921,363.3	1,522,892.0
Цэвэр ашиг /алдагдал/	104,057.6	-18,450.5	-30,303.6	36,472.2
Авлага	348,341.3	762,528.7	230,271.8	166,553.5
Өглөг	467,460.9	855,969.8	726,448.8	1,048,916.3
-Богино хугацаат	142,313.1	530,821.9	401,300.9	723,768.4
-Урт хугацаат	325,147.8	325,147.8	325,147.9	325,147.9
Ажиллагсдын тоо	64	82	52	57

26. “НАЛАЙХ АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 4 дүгээр тогтоолоор “Улаанбаатар АЗЗА” ТӨХК-ийг хуваах замаар “Налайх АЗЗА” ТӨХК байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улсын чанартай Улаанбаатар – Чойр чиглэлийн А0101 дугаартай 148 км, Улаанбаатар – Өндөрхаан чиглэлийн А0501 дугаартай 6 км, Налайх – Тэрэлж чиглэлийн А24 дугаартай 31 км, нийт 185 км хатуу хучилттай авто замын засвар арчлалтын ажлыг хариуцаж ажилладаг.

Машин механизм: Зам барилгын 8 машин механизмтай, 5 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,364,574.6	1,746,027.8	1,513,696.0	1,510,794.9
Орлого	923,580.8	859,021.2	646,597.3	861,196.4
Зардал	911,901.1	907,565.7	781,377.3	939,173.5
Цэвэр ашиг /алдагдал/	11,679.7	-48,544.5	-134,780.0	-77,977.1
Авлага	53,230.7	298,087.5	24,374.8	12,279.3
Өглөг	260,817.3	544,542.2	406,607.5	481,683.5
-Богино хугацаат	260,817.3	544,542.2	406,607.5	481,683.5
-Урт хугацаат	0	0	0	0
Ажиллагсдын тоо	56	56	56	36

27. “БАЯНЧАНДМАНЬ АЗЗА” төрийн өмчит хувьцаат компани

Байгуулагдсан он: Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 4 дүгээр тогтоолоор “Улаанбаатар АЗЗА” ТӨХК-ийг хуваах замаар “Баянчандмань АЗЗА” ТӨХК байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Үйл ажиллагааны чиглэл: Авто зам, замын байгууламжийг барих, засварлах.

Хариуцсан зам: Улаанбаатар – Арвайхээр чиглэлд А0301 дугаартай 51 км, Улаанбаатар – Алтанбулаг чиглэлд А0401 дугаартай 157 км, нийт 208 км Улсын чанартай авто замыг хариуцан засвар арчлалтын ажлыг гүйцэтгэж байна.

Машин механизм: Зам барилгын 10 машин механизмтай, 4 үйлчилгээний зориулалтын машинтай.

Эдийн засгийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	/мян.төг/			
	2014	2015	2016	2017
Нийт хөрөнгө	1,563,515.0	1,779,052.1	1,108,353.5	1,010,087.0
Орлого	5,660,947.7	984,300.4	940,984.9	1,038,632.0
Зардал	5,611,097.2	1,158,752.1	1,126,696.4	1,194,170.6
Цэвэр ашиг /алдагдал/	49,850.5	-174,451.7	-185,711.5	-155,710.6
Авлага	226,293.9	502,991.6	29,050.2	53,563.1
Өглөг	672,873.7	1,102,627.2	578,811.8	636,255.9
-Богино хугацаат	464,921.0	894,674.5	370,859.1	428,303.2
-Урт хугацаат	207,952.7	207,952.7	207,952.7	207,952.7
Ажиллагсдын тоо	35	35	44	44

**"ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД
ХУВЬЧЛАХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ" УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ТАНДАН СУДАЛГАА**

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-д "Улсын Их Хурал бүх ард түмнийг төлөөлөн төрийн өмчийн өмчлөгч байх", 5-д Улсын Их Хурлын бүрэн эрхэд "төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл, хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалтыг батлах, түүнд өөрчлөлт оруулах", 9 дүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт Засгийн газрын төрийн өмчийн талаархи бүрэн эрхийг "хувьчлах хуулийн этгээд, эд хөрөнгийн жагсаалтыг батлах" гэж тус тус заасан болно.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт, төрийн болон орон нутгийн өмчит компаниудын ашигт ажиллагаа, засаглал, өмч хувьчлалын бодлогыг сайжруулж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг шинэ шатанд гаргах зорилт дэвшүүлсэн болно.

Улсын Их Хурлын шийдвэр, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан зорилтыг хэрэгжүүлэх, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн тогтолцоог бүрдүүлэхэд хувь нэмэр оруулах, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, хуулийн этгээдийн техник технологийг шинэчлэн сайжруулж, улс орны эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг хангах шаардлага тавигдсан.

"Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл" Улсын Их Хурлын батлах тухай тогтоолын төслийн хэрэгцээ шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын дагуу боловсрууллаа.

Нэг. Асуудалд дүн шинжилгээ хийх

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн 2012-2017 оны эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, үйл ажиллагааны тайлангаас үзэхэд дараах асуудал үүссэн байна:

-Авто замын салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьд улсын төсвийн санхүүжилт жилээс жилд буурсан бөгөөд авто замын засвар арчлалтын ажлыг хийж гүйцэтгэхэд шаардагдах техник, тоног төхөөрөмжийн хүрэлцээ муу, элэгдэж хуучирсан, хуримтлагдсан өр авлагын хэмжээ нэмэгдсэн, ажиллагсдын цалин хөлсний хэмжээ бага байдгаас мэргэшсэн ажилтан дутагдаж байна;

-Санхүү банкны салбарын хувьд чанаргүй зээлийн өсөлт, ханшийн тэгшитгэлийн алдагдал, эх үүсвэрийн зардлын өсөлт нэмэгдсэн;

-Мэдээлэл, шуудангийн салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьд технологийн хоцрогдолд орсон, техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх шаардлагатай, хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр, мэргэшсэн ажилтан дутагдалтай байна.

Дээр дурдсанаас дүгнэхэд төрийн өмчит хуулийн этгээдэд техник технологи, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийх, хуримтлагдсан өр төлбөрийн хэмжээг бууруулах, зарим салбарын ажилтнуудын цалин хөлсийг нэмэгдүүлэх шаардлага тулгарсан байна. Эдгээр асуудал үүссэн шалтгаан нь төрийн өмчит хуулийн

этгээдийн үйлдвэрлэсэн бараа бүтээгдэхүүнийг өртгөөс нь доогуур үнээр хэрэглэгчдэд нийлүүлдэг, төсвөөс олгодог санхүүжилтийн хэмжээ буурсантай холбоотой байна.

Авто замын салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдэд үүсээд байгаа дээр дурдсан асуудал нь авто замаар зорчдог нийт иргэдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндөхөд хүргэж байна.

Хоёр. Асуудлыг шийдвэрлэх зорилгыг томъёолох

Авто зам, мэдээлэл холбоо, банк санхүүгийн салбарын төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд дараах ерөнхий зорилго тавигдаж байна:

- сүүлийн үеийн техник технологийг нэвтрүүлэх,
- техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх,
- компанийн засаглалыг бэхжүүлэх,
- зарим салбарт мэргэшлийн ажилтан бэлтгэх, тогтоон барих, хөгжүүлэх.

Ерөнхий зорилгод хүрэхийн тулд хөрөнгө оруулалт татах, нэмэгдүүлэх, удирдлага, менежментийн үйл ажиллагааг нь сайжруулах зорилтыг хангах шаардлагатай болно. Үйл ажиллагааг нь цаашид хувийн хэвшил дангаар үргэлжүүлэх боломжтой төрийн өмчит хуулийн этгээдийг тухайн байгууллагын онцлогт тохирсон хувьчлалын арга хэлбэрээр хувьчлах, техник технологийг сайжруулах, орлого зардлын зохистой харьцааг бий болгох, ашигт ажиллагааг дээшлүүлэх, төрийн эзэмшлийн хувийг үе шаттайгаар бууруулж хяналтын тогтолцоог сайжруулах зорилт тавьснаар дээр дурдсан асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой болно.

Гурав. Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн зэрэг болон сөрөг талыг харьцуулах

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, үйл ажиллагаанд нь сүүлийн үеийн техник технологийг нэвтрүүлэх, компанийн засаглалыг бэхжүүлэх зэрэг асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд зохицуулах хувилбар нэг бүрийг дараах байдлаар шалгаж үзлээ.

“Тэг” хувилбар: Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл байдал өөрчлөгдсөн бөгөөд төрөөс зохицуулалт хийхгүй бол дээр дурдсан асуудал шийдвэрлэгдэхгүй улам хүндрэх эрсдэлтэй болно.

Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх: Олон нийтийг соён гэгээрүүлэхэд тодорхой хэмжээний зардал шаардагдахаас гадна олон нийт соён гэгээрснээр төрийн өмчит хуулийн этгээдэд дутагдалтай байгаа хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэр бүрдэх боломж байхгүй болно.

Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх: Авто замын салбарын санхүүжилтийг төрөөс олгодог боловч уг асуудал шийдвэрлэгдээгүй байна.

Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх: Төрөөс төрийн өмчит хуулийн этгээдэд тоног төхөөрөмж, техник технологийн хөрөнгө оруулалт хийх санхүүгийн эх үүсвэр хязгаарлагдмал тул энэ хувилбар тохиромжгүй.

Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх: Төрийн өмчит хуулийн этгээдэд үүсээд байгаа асуудал нь хөрөнгө санхүүгийн эх үүсвэр бөгөөд төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлснээр эдгээр асуудал шийдэгдэхгүй болно.

Захиргааны шийдвэр гаргах: Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд зааснаар Засгийн газар төрийн өмчит хуулийн этгээдэд бүтцийн өөрчлөлт хийх, нэгтгэх, компанийн хэлбэрт шилжүүлэх, татан буулгах бүрэн эрхтэй болно. Төрийн өмчит хуулийн этгээдэд бүтцийн өөрчлөлт хийх, нэгтгэх, татан буулгаснаар төрийн өмчит хуулийн этгээдийн техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, сүүлийн үеийн техник технологийг нэвтрүүлэх, компанийн засаглалыг бэхжүүлэх зорилт хангагдахгүй юм.

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах: Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд төрийн өмчийн талаархи Улсын Их хурлын бүрэн эрхийг тодорхойлж, 8.1.5-д “Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл, хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалтыг батлах, түүнд өөрчлөлт оруулах” гэж заасан байна. Төрийн өмчит хуулийн этгээдэд хөрөнгө оруулалт татах үндсэн арга нь хувьчлал бөгөөд төрийн өмчит зарим хуулийн этгээдийг бүрэн болон хэсэгчлэн хувьчилснаар хөрөнгө оруулалт татаж, техник технологийн шинэчлэл хийгдэж, компанийн засаглал бэхжиж, хувийн хэвшилд тулгуурласан эдийн засгийг хөгжүүлэх боломжтой юм.

Зохицуулалтын зарим хувилбарыг зорилгод хүрэх байдал, зардал, үр өгөөжийн харьцаа гэсэн шалгуур үзүүлэлтээр дараах хүснэгтэд харьцуулан судлав.

Шалгуур үзүүлэлт	Зохицуулалтын хувилбарууд			
	“Тэг” хувилбар	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх	Захиргааны шийдвэр гаргах	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах
Зорилгод хүрэх байдал	<p>Эерэг тал: Байхгүй.</p> <p>Сөрөг тал: Нөхцөл байдал дордоно.</p>	<p>Эерэг тал: Ажлын бүтээмж сайжирна.</p> <p>Сөрөг тал: Өрсөлдөөн байхгүй болно, эдийн засгийн төлөв байдал сайжрахгүй.</p>	<p>Эерэг тал: Бүтцийн өөрчлөлт хийх, татан буулгах зэрэг асуудлыг шуурхай шийдвэрлэх боломжтой.</p> <p>Сөрөг тал: Асуудлыг шийдвэрлэж зорилгодоо хүрэх боломжгүй.</p>	<p>Эерэг тал: Зорилгодоо хүрнэ. - Төрийн өмчит хуулийн этгээдийг хувьчилснаар хувийн хөрөнгө оруулалтыг татах, өрсөлдөөнийг бий болгоно. -Улсын төсөвт орлого төвлөрүүлнэ.</p> <p>Сөрөг тал: -Хууль тогтоомж батлагдахад хугацаа алдах, ингэснээр хөрөнгийн үнэ цэнэ буурах магадлалтай. -Ажлын байр буурах эрсдэлтэй.</p>
Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	<p>Зардал: Байхгүй.</p>	<p>Зардал: Төрөөс 125 орчим сая төгрөг, тухайн байгууллагаас 570 гаруй сая төгрөгийн зардал</p>	<p>Зардал: Улсын төсвөөс тодорхой зардал гарна. Төрийн оролцоог багасгах боломжтой.</p>	<p>Зардал: -Хувьчлал зохион байгуулах үйл ажиллагааны зардал гарна. -Хувьчлагдах хөрөнгийн</p>

	Үр өгөөж: Нөхцөл байдал дордоно.	гарна. Үр өгөөж: Зорилгод хүрэх хугацаа уртасна.	Үр өгөөж: Зорилгод бүрэн хүрэхгүй.	үнэлгээ хийх зардал гарна. Үр өгөөж: -Үйл ажиллагааны гүйцэтгэл сайжирна. -Компанийн засаглал хөгжинө.
--	--	--	---	--

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үнэлгээ хийлгэх, хувьчлал зохион байгуулах зэрэгт тодорхой хэмжээний зардал гарах хэдий ч Улсын Их Хурлын “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” тогтоолын төсөл боловсруулснаар төрийн өмчит хуулийн этгээдэд хөрөнгө оруулалт татаж, техник технологи, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийгдэх, үйл ажиллагааны гүйцэтгэл сайжирч, компанийн засаглал хөгжиж, тавьсан зорилгодоо хүрэх боломжтой байна.

Дөрөв. Зохицуулалтын хувилбаруудын үр нөлөөг тандан судлах

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах зохицуулалтын хувилбарын хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг аргачлалын дагуу тооцож дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 1

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм	Үгүй	хамааралгүй
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхүүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмийн талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	
1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм	Үгүй	хамааралгүй	
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх	Тийм	Үгүй	хамааралгүй
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх	Тийм	Үгүй	

3.Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм	Үгүй	хамааралгүй
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)	Тийм	Үгүй	
4.Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм	Үгүй	
5.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Тийм	Үгүй	хамааралгүй
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	хамааралгүй

Хүснэгт 2

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
		Тийм	Үгүй	
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Тийм	Үгүй	
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм	Үгүй	
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөрөгдлийг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	

	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх	Тийм	Үгүй	
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх	Гийм	Үгүй	
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
6.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх	Гийм	Үгүй	
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх	Тийм	Үгүй	
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	зэрэгээр
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	Төсвийн зардал буурна, орлого орно.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх	Тийм	Үгүй	

	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм	Үгүй	
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм	Үгүй	

Хүснэгт 3

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	Эерэг
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм	Үгүй	
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт	Тийм	Үгүй	
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
4.Төрийн удирдлага, сайн	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	

засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	

8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
---	------	------	--

Хүснэгт 4

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
		Тийм	Үгүй	
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм	Үгүй	
6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Гийм	Үгүй	
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх	Тийм	Үгүй	
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхийг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Тийм	Үгүй	Хамааралгүй
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх	Тийм	Үгүй	Хамааралгүй

Төрийн өмч хувьчлал хууль тогтоомжийн хүрээнд явагдах бөгөөд төрийн өмч хувьчлагдах явцад хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг үр нөлөө гарахгүй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 1-д "Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна", 2-т "Төр нь нийтийн болон хувийн өмчийн аливаа хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрч, өмчлөгчийн эрхийг хуулиар хамгаална", 4-т "Төр нь үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвшлийн болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн эдийн засгийг зохицуулна" гэж тус тус заасан байна.

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах зохицуулалтын хувилбар нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжийн үзэл санаа, зарчим, утга агуулгатай нийцэж байгаа болно.

Тав. Зохицуулалтын хувилбарыг харьцуулж дүгнэлт хийх

Зохицуулалтын дээр дурдсан хувилбарыг харьцуулж үзэхэд төрийн өмчийг хувьчлах тухай хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулснаар хөрөнгө оруулалт татах, өрсөлдөөнийг бий болгох, улмаар техник технологийн шинэчлэл хийгдэх, компанийн засаглал хөгжиж зорилгодоо бүрэн хүрэх боломжтой гэж дүгнэж байна.

Зургаа. Олон улсын болон бусад улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгаа

Австрали, Словак улсад төрийн өмчийн асуудлыг Санхүү, эдийн засгийн асуудал эрхэлсэн яам, Канад, Ирланд, Норвеги, Герман, Англи, Чех, Итали, Солонгос, Польш, Швед, Швейцари зэрэг улсуудад төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн яам, Грек, Турк улсад Өмч хувьчлалын асуудал эрхэлсэн агентлаг, Австри, Бельги, Финлянд, Франц, Унгар, Португал, Испани зэрэг улсуудад төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн агентлаг хариуцан ажилладаг байна.

Герман улсад 1961 онд "Волксваген"-аар эхлүүлсэн төрийн өмчийг хувьд шилжүүлэх хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжсэн эдийн засгийн бодлогын нэг хэсэг гэж үздэг. Өнгөрсөн 20 жилийн хугацаанд 100 гаруй улсад 1 триллион орчим ам.долларын төрийн өмчит хуулийн этгээд хувьчлагдсан байдаг.

Хувьчлалын зорилго, загвар, арга хэлбэр

Төрийн өмчийн хувьчлалыг дараах зорилгоор хийдэг:

- санхүүгийн зорилго: хөрөнгө оруулалт татах, засаглалын үр нөлөөг нэмэгдүүлэх, зах зээлийн өрсөлдөөнийг дэмжих, хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх;
- улс төрийн зорилго: зөрчилтэй боловч компанийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх нь улс төрийн зорилгод хамаарна гэж үздэг.

Хувьчлал нь хөрөнгийн зах зээлийн хөгжилд чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Хувьчлал зохион байгуулах сайн эсвэл муу гэсэн шалгуур үзүүлэлт байхгүй. Хувьчлал нь төлөвлөлт сайн, бэлтгэл хангалттай байхыг шаарддаг. Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагаас хувьчлалын загварыг менежмент, хэрэгжүүлэх байдлаар нь 3 ангилж үздэг:

- төвлөрсөн загвар: шийдвэр гаргалт, хэрэгжүүлэлт нь төвлөрсөн байдаг, нэг этгээдэд эрх мэдэл олгодог;
- төвлөрсөн бус загвар: тухайн асуудлыг эрхэлсэн яам хувьчлалын процесст чухал үүрэгтэй оролцдог. Энэ загвар нь хувьчлагдах объектын тоо цөөн тохиолдолд хэрэглэгддэг;
- холимог загвар: олон тооны болон холдинг компанийг хувьчлах үед хэрэглэгддэг. Энэ тохиолдолд сангийн яам болон төрийн өмчит хуулийн этгээд хувьчлалд чухал үүрэгтэй оролцох шаардлагатай.

Хувьчлалыг төвлөрсөн загвараар зохион байгуулахад дараах 3 байгууллага оролцдог байна:

- Сангийн яам эсхүл Засгийн газрын агентлаг: Франц, Португал, Мексик;
- Хувьчлал зохион байгуулах тусгай байгууллага: Туркийн өмч хувьчлалын захиргаа;
- Засгийн газрын холдинг компани: Төр хөрөнгийг нь эзэмшдэг, хянадаг компани. Холдинг компани нь өмчлөгчийн хувьд тэдний менежмент, худалдах асуудлыг шийдвэрлэх эрхтэй байдаг. Тухайлбал: Испани, Итали, Австри, Унгар улс.

Хувьчлалыг төвлөрсөн бус загвараар зохион байгуулахад тухайн асуудлыг эрхэлсэн яам үндсэн үүргийг гүйцэтгэнэ. Герман, Дани, Швейцарь, Япон улсуудад энэ загварыг ашигладаг. Төвлөрсөн бус загвараар хувьчлал зохион байгуулахад тухайн яамнаас гадна сангийн яам чухал үүрэгтэй оролцдог. Германд 2 жил тутамд төрийн өмчит хуулийн этгээд дэх төрийн эзэмшлийн хувьцааны асуудлыг үргэлжлүүлэх эсэхийг шийддэг. Их Британд салбарын яам үүрэг гүйцэтгэдэг ч нөөцийн сан мөн чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

Хувьчлалын холимог загвар нь төвлөрсөн болон төвлөрсөн бус загварын ялгаатай элементийг агуулсан байдаг. Италид нөөцийн яам болон холдинг компани нь 1990 оны хувьчлалын том хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн. Польш улсад хил дамнасан үйл ажиллагаа явуулдаг томоохон компанийг нөөцийн яам, жижиг компанийг орон нутгийн засаг захиргаа хувьчилсан байдаг.

Хувьчлалыг зохион байгуулах арга хэлбэр олон янз байх бөгөөд хувьчлал хийх улс төрийн зорилгоос хамаардаг. Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын гишүүн улсуудад ихэвчлэн хувьчлалын дараах арга хэлбэр ашиглагддаг байна:

- хөрөнгийн биржээр дамжуулан хувьцааг нь олон нийтэд санал болгох;
- худалдааны арга;
- ажилтанд нь худалдах;
- холимог арга.

Хувьчлалын үндсэн зорилго нь засаглалын үр дүн, гүйцэтгэлийг дээшлүүлэх тул хувьчлалын дараах хяналт чухал байна. Хувьчлалын дараах хяналт хэрэгжүүлэх дор дурдсан арга байдаг:

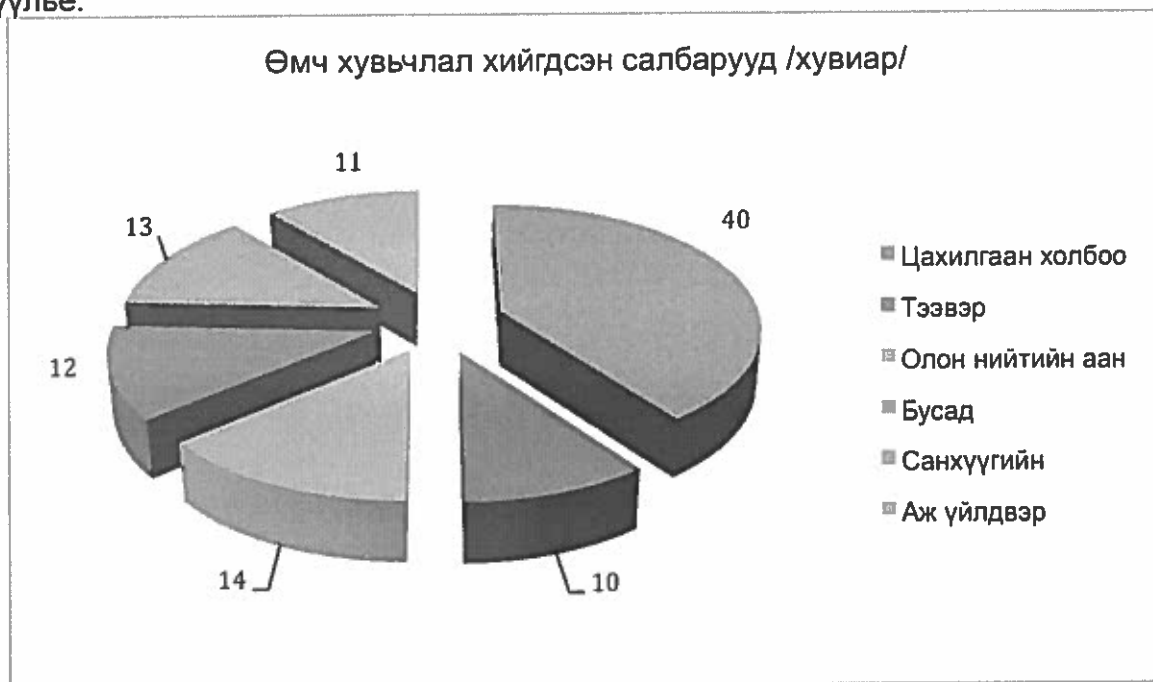
- алтан хувьцаа;
- тодорхой хэмжээний хувьцаа эзэмших;
- хяналтын эрхээ хадгалах.

Итали улс 1992 оноос хойш хийсэн хувьчлалын 90 орчим хувийг хөрөнгийн биржээр дамжуулан хувьцааг нь олон нийтэд санал болгох аргаар худалдсан байдаг. Австрали, Мексик, Польш, Унгар, Чех зэрэг улс худалдааны аргыг хэрэглэж байсан. Польш улс 2001 оны жилийн эцсийн байдлаар компанийн хувьчлалын 86 орчим хувийг худалдааны аргаар зохион байгуулсан байдаг. Польш улс нь худалдааны арга хэрэглэсэн тохиолдлын 77 хувьд олон нийтэд

урилга хүргэх хэлбэрийг, 23 хувьд олон нийтийн тендер зарлах хэлбэрийг ашиглажээ.

Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын гишүүн улсуудад төрийн өмчит хуулийн этгээдийг хувьчлах шийдвэрийг Засгийн газар эсхүл парламент гаргадаг байна.

Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын гишүүн улсуудад 1980 оноос 2001 онд хийгдсэн өмч хувьчлалыг салбараар нь дор үзүүлье.

Графикаас үзэхэд, өмч хувьчлалыг салбараар нь үзвэл 40 хувийг цахилгаан холбоо, 14 хувийг олон нийтийн аж ахуй, 13 хувийг санхүү, 12 хувийг бусад, 11 хувийг аж үйлдвэр, 10 хувийг тээврийн салбар эзэлж байна.

Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын гишүүн улсуудад 1980 оноос 2001 онд хийгдсэн өмч хувьчлал зохион байгуулсан арга хэлбэрийг дор үзүүлье.

Өмч хувьчлалын 62 орчим хувийг олон нийтэд санал болгох аргаар, 20 хувийг худалдааны аргаар, 18 хувийг бусад аргаар тус тус зохион байгуулсан байна.

Дүгнэлт: 1.Хувьчлалыг хөрөнгө оруулалт татах, засаглалын үр нөлөөг нэмэгдүүлэх, зах зээлийн өрсөлдөөнийг дэмжих, хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх санхүүгийн зорилгоор хийдэг байна. 2.Төрийн өмчийн асуудал хариуцсан Засгийн газрын агентлагтай улсад өмч хувьчлалыг төвлөрсөн загвараар зохион байгуулдаг. 3.Хувьчлал зохион байгуулахад хөрөнгийн биржээр дамжуулан хувьцааг нь олон нийтэд худалдах арга түгээмэл хэрэглэгддэг байна.

Долоо. Зөвлөмж

Монгол Улсын төрийн мэдэлд зайлшгүй байх шаардлагатай төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг тодорхойлох, хувьчилж үл болох жагсаалтыг шинэчлэн гаргах, хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийг салбарын бодлого, чиглэл, олон улсын гэрээ, конвенцтой уялдуулах зэрэг асуудлаас үүдэн төрийн өмчийн хувьчлалыг шинэ шатанд гаргахын тулд “Төрөөс төрийн өмчийн талаар баримтлах бодлогын баримт бичиг” боловсруулах зайлшгүй шаардлагатай байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт, төрийн болон орон нутгийн өмчит компаниудын ашигт ажиллагаа, засаглал, өмч хувьчлалын бодлогыг сайжруулж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг шинэ шатанд гаргах зорилго, Засгийн газрын 2018 оны 08 дугаар тогтоолоор “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулах үүрэг өгсний дагуу хууль тогтоомжид нийцүүлэн төрийн өмчит зарим хуулийн этгээдийг хувьчлах нь зүйтэй байна.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулиар төрийн өмчийг хувьчлах нь Улсын Их Хурлын бүрэн эрхэд хамаарах тул Улсын Их Хурлын “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл” батлах тухай тогтоолын төслийг боловсруулж батлуулна.

Төрийн өмчийн хувьчлал хийгдсэнээр Монгол Улсын төсвийн орлого тодорхой хэмжээгээр нэмэгдэх, санхүүгийн зах зээл тэлэх, компанийн санхүүгийн болон үйл ажиллагааны чадамж нэмэгдэх, ажлын байр шинээр бий болох, техник технологийн дэвшил нэвтрүүлэх, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийгдэх зэрэг эерэг үр дүн гарна гэж үзэж байна.

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой зарим хуулийн этгээдэд Засгийн газрын болон олон улсын гэрээ хэлэлцээр, төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдэж буй техник технологийн шинэчлэл хийж буй үед хувьчлалын асуудлыг хөндөх нь олон нийтийн шүүмжлэл дагуулж болзошгүй юм. Улмаар хөрөнгө оруулалтын үр өгөөжийг тооцолгүй, санхүүгийн төлбөр тооцоог орхигдуулан, тухайн хуулийн этгээдийг өртгөөс нь доогуур үнээр хувьчлах эрсдэл үүсч болохыг тооцох шаардлагатай болно.

Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбарыг зохицуулалтын бусад хувилбартай хамтатган хэрэгжүүлэх нь үр дүнгүй бөгөөд уг хувилбарыг дангаар нь хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтой.

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн бүтэц зохион байгуулалт, удирдлагын тогтолцоог оновчтой болгох, компанийн засаглалыг хөгжүүлэх замаар төрийн өмчийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, төрийн өмчийн эд хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдал, эзэмшил, хадгалалт, хамгаалалт, эдийн засгийн үр ашиг, санхүүгийн чадавхийг сайжруулах ажлыг мэргэшлийн өндөр түвшинд удирдан зохион байгуулж, нэгдсэн удирдамж, бодлого, зохицуулалтаар ханган ажиллах нь чухал байна.

_____ оОо _____

**“ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ” УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН
ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭ**

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн үр нөлөөний үнэлгээг “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу хийлээ.

Нэг.Үр нөлөөний үнэлгээний шалгуур үзүүлэлт

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд хийх үр нөлөөний үнэлгээнд тогтоолын төсөл бүхэлдээ зорилгод хүрч чадах эсэхийг тогтоохын тулд зорилгод хүрэх байдал, төрийн өмчит хуулийн этгээд дагаж мөрдөх боломжтой эсэхийг тогтоохын тулд практикт хэрэгжих боломж гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг сонгон авлаа.

Хоёр.Үнэлгээ хийх хэсэг

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг зорилгод хүрэх байдал, практикт хэрэгжих боломж гэсэн шалгуур үзүүлэлтээр үр нөлөөг нь үнэлэхдээ төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэлийн зорилго (тогтоолын төслийн нэгдүгээр бүлэг), хувьчлах үндсэн зарчим (тогтоолын төслийн хоёрдугаар бүлэг), үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалт, арга хэлбэр (тогтоолын төслийн гуравдугаар бүлэг), хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээд (тогтоолын төслийн дөрөвдүгээр бүлэг) хэсгийг тус тус сонгон авлаа.

Гурав.Шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх

Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл нь төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрийн мэдлийн хувьцаа, хөрөнгийг хувьчлах замаар хувийн хэвшилд суурилсан эдийн засгийн тогтолцоог бүрдүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, улмаар хувьчлалаас олох орлогоор хуулийн этгээдийн техник технологийг шинэчлэн, компанийн засаглалыг хөгжүүлэх зорилготой болно.

Төрийн өмчийг хувьчлахад баримтлах үндсэн 3 зарчмыг тогтоолын төсөлд тусгасан бөгөөд олон нийтийн оролцоог хангах, компанийн засаглалыг хөгжүүлэх, ил тод, нээлттэй зохион байгуулах гэж нэгтгэн томъёолж болно.

Төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалтыг Улсын Их Хурал, Засгийн газар, төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын хүрээнд үзэж, тухайн салбарын яамтай хамтран хэрэгжүүлэх, хувьчлах хуулийн этгээдийн зах зээлийн үнэлгээг тогтоох, хувьчлалаас олох орлогыг техник технологийн шинэчлэлд ашиглахаар заасан байна.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд төрийн өмчит 23 хуулийн этгээдийг бүрэн хувьчлахаар, 4 хуулийн этгээдийн төрийн эзэмшлийн хувийг бууруулан хувьчлахаар тус тус заасан болно.

Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг зорилгод дүн шинжилгээ хийх шалгах хэрэгслээр үр нөлөөг нь үнэлэхэд тогтоолын төсөлд хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийг бүрэн хувьчлах, төрийн эзэмшлийн хувийг бууруулах гэсэн ангиллаар тусгасан бөгөөд төрийн өмчит хуулийн этгээд бүрийн онцлогийг харгалзан хувьчлал зохион байгуулах арга хэлбэрийг тодорхой зааснаас гадна хувьчлалаас орох орлогыг ямар арга хэмжээнд зарцуулахыг мөн тусгасан байна. Өөрөөр хэлбэл, тогтоолын төслөөр төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьчлал зохион байгуулах харилцааг бүхэлд нь зохицуулсан байх тул тогтоолын төсөл нь тавьсан зорилгодоо хүрсэн гэж үзэж байна.

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд тусгагдсан төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьчлалыг зохион байгуулснаар улсын төсөвт 121.1 тэрбум төгрөг, хуулийн этгээдэд 77 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт төвлөрөх тооцоо гарсан байна.

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд тусгасан хувьчлагдах төрийн өмчит хуулийн этгээд нь хувьчлагдах боломжтой эсэхийг практикт турших шалгах хэрэгслээр үр нөлөөг нь үнэлэхэд хувьчлагдахаар тусгагдсан нийт 27 төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдээс дараах хуулийн этгээд өмнөх үндсэн чиглэлд хувьчлагдахаар тусгагдсан байна.

1.УИХ-ын 2015 оны 70 дугаар тогтоолд “Хөдөө аж ахуйн бирж”, “Төрийн банк”, “Монголын хөрөнгийн бирж”,

2.УИХ-ын 2016 оны 64 дүгээр тогтоолд “Монгол шуудан” гэсэн нийт төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой 4 хуулийн этгээд.

Түүнчлэн авто замын засвар арчлалтын 20 хуулийн этгээдийг бүрэн хувьчлахаар тусгасан байна.

“МИАТ”, “Мэдээлэл холбооны сүлжээ”, “Арилжааны төлбөр тооцоо” төрийн өмчит компанийг хувьчлахаар үндсэн чиглэлийн төсөлд нэмж тусгасан болно.

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьчлалыг төрийн захиргааны холбогдох байгууллагатай хамтран зохион байгуулах тул хувьчлалыг хэрэгжүүлэх хүний нөөцийг хангалттай бөгөөд практикт хэрэгжих боломжтой гэж үнэлэв.

Дөрөв.Зөвлөмж

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд тогтоолын төсөл батлагдсан тохиолдолд зорилгодоо хүрэх байдал нь эерэг, тухайн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх, хэрэгжүүлэх боломжтой гэж дүгнэж байна.

Иймд “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэвээр үлдэхийг зөвлөж байна.

**“ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ” УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДОН ГАРАХ ЗАРДЛЫН ТООЦОО**

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэрэгжүүлснээр иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагаас гарах зардлыг “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу хийлээ.

Нэг. Иргэн, хуулийн этгээдэд тогтоолоор хүлээлгэсэн үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардал

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд тусгасан хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдээс Засгийн газар тухайн жилд хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийн жагсаалтыг баталж хэрэгжүүлнэ.

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөлд иргэн, төрийн өмчит хуулийн этгээдэд тусгайлан үүрэг хүлээлгэсэн заалт тусгаагүй болно. Хувьчлалыг зохион байгуулах арга хэлбэр, хэрэгжүүлэх хугацаа Засгийн газраас батлан гаргах жагсаалтаар тодорхой болсны дараа сонирхогч иргэн, аж ахуйн нэгж Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн дагуу хувьчлалд оролцоно.

Хоёр. Тогтоолыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зохион байгуулалтын зардал

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолыг хэрэгжүүлснээр зохион байгуулалтын шинжтэй, нэг удаагийн чанартай дараах зардал гарахаар байна:

-Тогтоолын төслийн 3.1.4-т “Хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийн зах зээлийн үнэлгээг тогтоосны үндсэн дээр хувьчлалыг хэрэгжүүлэх” гэж заасантай холбогдон үнэлгээ хийлгэх зардал төрийн өмчит тухайн хуулийн этгээдээс гарах;

-Тогтоолын төслийн 3.1.2-т “Засгийн газрын баталсан жагсаалтын дагуу хувьчлах төрийн өмчит хуулийн этгээдийг хууль тогтоомжийн хүрээнд хувьчлах ажиллагааг ил тод, нээлттэй зохион байгуулах ажлыг тухайн салбарын яамтай хамтран төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал хариуцсан байгууллага гүйцэтгэх” гэж заасантай холбогдон дуудлага худалдааг зохион байгуулах зардал.

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хувьчлалыг зохион байгуулахад гарах зардлын төсөөллийг хуулийн этгээд бүрээр дараах хүснэгтэд харуулав.

Д/д	Хувьчлагдах төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компанийн нэр	Зардлын нэр	Зардлын хэмжээ
1	"Монголын хөрөнгийн бирж" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	17,905,518
		Сурталчилгаа /телевизээр/	1,575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	

		Унаа	
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
	Нийт дүн		20,386,018
2	"Төрийн банк" ХХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	166,452,563
		Сурталчилгаа	1,575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	16,800,000
		Унаа	26,252,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		211,985,063	
3	"Арилжааны төлбөр тооцоо" ХХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	9,639,353
		Сурталчилгаа	1,575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	-
		Унаа	-
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		12,119,853	
4	"Хархорин АЗЗА" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	10,672,522
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,100,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		13,658,022	
5	"Булган АЗЗА" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	12,984,186
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,200,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		16,069,686	
6	"Дорноговь АЗЗА" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	12,672,522
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,200,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		15,758,022	
7	"Харгуй" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	16,985,063
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,000,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		19,870,563	

8	"Талын зам" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	6,408,719
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,420,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн			9,714,219
9	"Эрдэнэсант АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	11,950,451
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	400,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн			14,235,951
10	"Багануур АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	15,352,814
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	-
		Унаа	200,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн			17,033,314
11	"Налайх АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	13,905,518
		Сурталчилгаа /телевизээр/	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	-
		Унаа	200,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн			15,586,018
12	"Төв АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	9,452,563
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	400,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн			11,738,063
13	"Дархан АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	16,639,353
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,610,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн			20,134,853
14	"Сэлэнгэ АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	21,676,538
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000

		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	960,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
	Нийт дүн		24,522,038
15	"Орхон АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	11,984,186
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,060,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		14,929,686	
16	"Баянчандмань АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	11,672,522
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	400,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		13,958,022	
17	"Архангай АЗЗА" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	11,672,522
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,230,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		14,788,022	
18	"Өвөрхангай АЗЗА" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	12,479,877
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,100,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		15,465,377	
19	"Хөвсгөл АЗЗА" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	5,937,013
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,342,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		9,164,513	
20	"Говь-Алтай АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	8,643,530
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,500,000

		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
	Нийт дүн		12,029,030
21	"Ховд АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	10,408,719
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,500,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		13,794,219	
22	"Завхан АЗЗА" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	10,950,451
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,500,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		14,335,951	
23	"Увс АЗЗА" ХХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	11,352,814
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	405,000
		Унаа	1,500,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		14,738,314	
24	"Мэдээлэл холбооны сүлжээ" ХХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	69,452,563
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	16,800,000
		Унаа	26,252,000
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		113,985,063	
25	"Хөдөө аж ахуйн бирж" ТӨХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	15,352,814
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	0
		Унаа	0
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		16,833,314	
26	"МИАТ" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	13,984,186
		Сурталчилгаа	575,000
		Зар мэдээ	600,000
		Бичиг хэрэг	300,000
		Томилолт	-
		Унаа	-
		Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
Нийт дүн		15,464,686	
27	"Монгол шуудан" ХК	Хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэх	42,532,000

	Сурталчилгаа	575,000
	Зар мэдээ	600,000
	Бичиг хэрэг	300,000
	Томилолт	16,481,000
	Унаа	26,787,000
	Өмчлөх эрхийн гэрчилгээ	5,500
	Нийт дүн	87,280,500
	Нийт дүн	779,578,380

Дээрх зардлын төсөөллөөс харахад тогтоолын төсөлд тусгагдсан төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой 27 хуулийн этгээдийн хувьчлалыг зохион байгуулахад 779.5 сая орчим төгрөгийн зардал гарах бөгөөд өмч хувьчлалыг хэрэгжүүлэх төрийн захиргааны байгууллагаас 200.4 сая төгрөг, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдээс хөрөнгийн үнэлгээний зардал 579.1 орчим тэрбум төгрөгийн зардал гарахаар байна.

Гурав. Дүгнэлт

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслөөр иргэн, хуулийн этгээдэд тусгайлан үүрэг хүлээлгээгүй тул гарах зардлыг аргачлалын дагуу тооцох боломжгүй байна.

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьчлалд оролцохыг сонирхогч иргэн, аж ахуйн нэгж нь хувьчлал, дуудлагын худалдаанд оролцох хүсэлтээ бүртгүүлэхэд шаардлагатай материал хэвлүүлэх, баталгаажуулах зэрэг зардлыг хариуцдаг бөгөөд энэ зардал нь иргэн, аж ахуйн нэгжид хүндрэл үзүүлэхгүй гэж үзэж байна.

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьчлал зохион байгуулахад гарах зардлын дийлэнх хэсгийг хувьчлагдах хуулийн этгээдийн үнэлгээ хийх зардал эзлэх бөгөөд энэ зардал нь төрийн өмчит тухайн хуулийн этгээдээс гарна.

Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьчлал зохион байгуулах төрийн захиргааны байгууллагын зардал нь тухайн жилийн төсөвт тусгагдан шийдвэрлэгдэх боломжтой байна.

**ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ ХУВЬЧЛАХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН
ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮНЭЛГЭЭ**

Монгол Улсад өмч хувьчлалыг дараах 4 үе шатаар явагдсан гэж үзэж болно:

1.Өмч хувьчлалын эхний үе шат буюу 1991-1995 оны хооронд аж ахуйн нэгжийг хөрөнгө оруулалтын эрхийн бичгээр хувьчилсан үе;

2.Өмч хувьчлалын 2 дахь үе шат буюу 1996-2000 оны хооронд аж ахуйн нэгжийг дуудлагын худалдааны аргаар хувьчилсан үе;

3.Өмч хувьчлалын 3 дахь үе буюу 2001-2004 оны хооронд үнэ цэнэ бүхий аж ахуйн нэгжийг уралдаант шалгаруулалтын аргаар хувьчилсан үе;

4.Өмч хувьчлалын 4 дэх үе буюу 2005-2016 оны хооронд өмч хувьчлалын хөгжлийн шинэ үе шат.

Өмч хувьчлалыг хийхдээ дээрх арга хэлбэрээс гадна төрийн өмчит хувьцаат компанийн хувьцааг хөрөнгийн биржээр арилжих, нэмэлт хувьцаа гарган нийтэд санал болгох, концессийн гэрээ байгуулах, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн бусад хэлбэрийг ашиглан хувийн хөрөнгө оруулалтыг татах зэрэг арга хэлбэрийг сонгон хэрэгжүүлж иржээ.

Өмч хувьчлалаас төвлөрүүлсэн орлогыг хүснэгтээр харуулбал:

Д/д	Өмч хувьчлах хөтөтөлбөр болон үндсэн чиглэл	Хувьчилсан аж ахуйн нэгж, үл хөдлөх хөрөнгийн тоо	Хувьчлалын орлого (тэрбум)
1	Төрийн өмчийг 1991-1995 онд хийсэн хувьчлал	835	17,5
2	Төрийн өмчийг 1996-2000 онд хувьчлах хөтөлбөр	922	47,4
3	Төрийн өмчийг 2001-2004 онд хувьчлах үндсэн чиглэл	83	62,6
4	Төрийн өмчийг 2005-2008 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэл	34	63,1
5	Төрийн өмчийг 2010-2012 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэл	30	13,3
6	Төрийн өмчийг 2013-2014 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэл	Үндсэн чиглэл батлагдаагүй.	
7	Төрийн өмчийг 2015-2016 онд хувьчлах, өөрчлөн байгуулах үндсэн чиглэл	26	41,0
	НИЙТ ДҮН	1929	244,9

Улсын хэмжээнд 1991-2016 онд нийт 1900 гаруй аж ахуйн нэгж, үл хөдлөх хөрөнгийг хувьчилж 244.9 тэрбум төгрөгийн орлогыг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

2001 оноос хэрэгжсэн өмч хувьчлалын үндсэн чиглэлийг хэрэгжилтийг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Д/д	Үндсэн чиглэл	Хувьчлах хуулийн этгээдийн тоо		Хувьчлагдсан хуулийн этгээдийн тоо	Биелэл тийн хувь	Хувьчлалын орлого /сая төг/
		Хамрагдсан салбар				
1	2001-2004 оны үндсэн чиглэл /2001.01.25 №10/	Банк, санхүү	7	7	40,0%	51,472.1
		Уул уурхай	5	3		
		Хөнгөн үйлдвэр	2	1		
		Зам тээвэр	21	5		
		Барилга	1	-		

		Хүнс, хөдөө аж ахуй	1	1		
		Эрчим хүч	4	1		
		Харилцаа холбоо	2	-		
		Геодези, зураг зүй	2	-		
		Эрүүл мэнд, спорт	5	2		
		Дүн	50	20		
2	2005-2008 оны үндсэн чиглэл /2005.7.7 №48/	Банк, санхүү	3	2	42,0%	188,833.2
		Уул уурхай	2	1		
		Хөнгөн үйлдвэр	3	3		
		Зам тээвэр	2	1		
		Барилга	2	1		
		Хүнд үйлдвэр	1	-		
		Хүнс, хөдөө аж ахуй	2	2		
		Эрчим хүч	13	1		
		Харилцаа холбоо	2	-		
		Геодези, зураг зүй	2	2		
		Эрүүл мэнд, спорт	8	3		
		Боловсрол, соёл, ШУ	8	4		
		Дүн	48	20		
3	2010-2012 оны үндсэн чиглэл /2010.02.04 №11/	Банк, санхүү	1	-		
		Уул уурхай	1	-		
		Хөнгөн үйлдвэр	1	-		
		Зам тээвэр	3	1		
		Барилга	1	-		
		Хүнд үйлдвэр	1	-		
		Эрчим хүч	8	-		
		Харилцаа холбоо	1	-		
		Дүн	17	1		
4	2015-2016 оны үндсэн чиглэл /2015.07.03 №70, 2015.11.10 №102, 2016.11.10 №64/	Банк, санхүү	2	-	23,5%	16,947.2
		Уул уурхай	2	-		
		Зам тээвэр	1	-		
		Барилга	1	1		
		Хүнс, хөдөө аж ахуй	1	-		
		Эрчим хүч	7	-		
		Харилцаа холбоо	2	1		
		Боловсрол, соёл, ШУ	1	1		
		Эрүүл мэнд	1	1		
		Дүн	18	4		

Өмч хувьчлалын үндсэн чиглэл батлагдаж хэрэгжсэн 17 жилийн хугацаанд Улсын Их Хурлаас батлагдсан өмч хувьчлалын үндсэн чиглэлд давхардсан тоогоор хувьчлагдах 133 хуулийн этгээд тусгагдсанаас 45 хуулийн этгээд бүрэн хувьчлагдаж 260,207.4 сая төгрөгийн орлого олсон бөгөөд биелэлт дунджаар 34 хувьтай байна.

**УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН “ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ” ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙГ ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХЭД ГАРСАН
САНАЛЫН ТОВЬЁОГ**

2018.05.24.

Улсын Их Хурлын “Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” тогтоолын төслийг төрийн захиргааны байгууллагад танилцуулж санал авав.

Төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн саналыг нэгтгэн дараах хүснэгтэд харуулав.

Д/д	Төрийн захиргааны байгууллага	Ирүүлсэн санал	УИХ-ын тогтоолын төсөлд тусгасан эсэх	Тайлбар
1.	Сангийн яам	<p>-Сангийн яамны 2017 оны 06 дугаар сарын 22-ны өдрийн 11-2/3841 дүгээр албан бичгээр Монголын хөрөнгийн бирж, Арилжааны төлбөр тооцоо Төрийн банкиг бүрэн хувьчлах санал ирүүлсэн.</p> <p>-2018 оны 03 дугаар сарын 06-ны өдрийн 8-1/1119 дүгээр албан бичгээр “Монголын хөрөнгийн бирж” ХХК-д “Арилжааны төлбөр тооцоо” ХХК-ийг нэгтгэх замаар бүрэн хувьчлах, “Монголын хөрөнгийн бирж” ХХК, “Төрийн банк” ХХК-ийн төрийн эзэмшлийн нийт хувьцааны тодорхой хувийг стратегийн хөрөнгө оруулагчдад, үлдсэн хувийг хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй арилжих санал ирүүлсэн.</p>	Тийм	<p>1.“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК: Зах зээлийн үнэлгээг тогтоож, хувьцааны тодорхой хэсгийг Лондонгийн хөрөнгийн биржид төлөх өрд тооцон хувьцаагаар солих саналыг тавьж үлдсэн хувьцааг Монголын хөрөнгийн бирж болон гадаадын нэр хүнд бүхий хөрөнгийн биржээр нээлттэй арилжих.</p> <p>2.“Төрийн банк” ХХК: Үйл ажиллагааг нь өөрчлөхгүй байх нөхцөлтэйгөөр хуульд заасны дагуу Монголбанктай хамтран нээлттэй уралдаант шалгаруулалтын аргаар хувьчлах.</p> <p>3.“Арилжааны төлбөр тооцоо” ХХК: Төрийн эзэмшлийн нийт хувьцааг худалдахаар тусгасан.</p>
2.	Зам, тээврийн хөгжлийн яам	2018 оны 03 дугаар сарын 13-ны 01/1085 дугаар албан бичгээр төрийн өмчит авто замын засвар арчлалтын компаниудыг хувьчлах санал ирүүлсэн.	Тийм.	“Хархорин АЗЗА”, “Булган АЗЗА”, “Дорноговь АЗЗА”, “Харгуй”, “Талын зам”, “Эрдэнэсант АЗЗА”, “Багануур АЗЗА”, “Налайх АЗЗА”, “Төв АЗЗА”, “Дархан АЗЗА”, “Сэлэнгэ АЗЗА”, “Орхон АЗЗА”, “Баянчандмань

				АЗЗА", "Архангай АЗЗА", "Өвөрхангай АЗЗА", "Хөвсгөл АЗЗА", "Говь-Алтай АЗЗА", "Ховд АЗЗА", "Завхан АЗЗА", "Увс АЗЗА" ХК-ийг хувьчлахаар тусгасан.
		2018 оны 03 сарын 13-ны өдрийн 01/1085 дугаар албан бичгээр тус "МИАТ" төрийн өмчит хувьцаат компанийн төрийн мэдлийн хувьцааны тодорхой хэсгийг хувьчлах санал ирүүлсэн.	Тийм.	Төрийн эзэмшлийн хувьцааны 51-ээс доошгүй хувийг төрийн эзэмшилд байлгаж, үлдсэн хувьтай тэнцэх хэмжээний хувьцааг Монголын хөрөнгийн биржээр арилжаалахаар тусгасан.
3.	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	ТӨБЗГ-ын 2017 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдрийн А-1/237 дугаар албан бичгээр Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамнаас санал авахаар хүргүүлсэн боловч хариу ирүүлээгүй болно.		
4.	Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газар	ТӨБЗГ-ын 2017 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 1/134 дүгээр болон 08 дугаар сарын 25-ны А-1/2338 дугаар албан бичгээр Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газраас санал авахаар хүргүүлсэн боловч хариу ирүүлээгүй болно.		

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар

**УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН “ТӨРИЙН ӨМЧИЙГ 2018-2020 ОНД ХУВЬЧЛАХ
ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ БАТЛАХ ТУХАЙ” ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙГ ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ЯВЦАД
ТОГТООЛЫН ХАВСРАЛТААС ХАСАГДСАН САНАЛЫН ТОВЬЁОГ**

“Төрийн өмчийг 2018-2020 онд хувьчлах үндсэн чиглэл батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн “Дөрөв. Хувьчлах төрийн өмчийн хуулийн этгээд”-ийн 4.1 дэх хэсгийн 4.1.4, 4.1.5, мөн 4.2 дахь хэсгийн 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4, 4.2.5, 4.2.6-д тус тус тусгагдсан Эрчим хүчний салбарын хуулийн этгээдүүдийг жагсаалтаас дараах шалтгааны улмаас хасах саналтай байна. Үүнд:

1.“Эрдэнэт-Булганы цахилгаан сүлжээ”, “Багануур-Зүүн өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ” Төрийн өмчит хувьцаат компаниудад Дэлхийн банкны төсөл хэрэгжиж байгаа бөгөөд тус банкнаас хувийн бус зөвхөн төрийн өмчит компаниудтай төсөл хэрэгжүүлэх нөхцөл, шаардлага тавьсны дагуу гэрээ байгуулагдсан.

2.Засгийн газрын 2018 оны 01 дүгээр тогтоолоор “Дулааны цахилгаан станц-4” төрийн өмчит хувьцаат компанийн турбогенератор №1-4, “Дулааны цахилгаан станц-3” төрийн өмчит хувьцаат компанийн суурилагдсан хүчин яадлыг 250 МВт-аар нэмэгдүүлэх төслийг тус тус ОХУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлтэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Хоёр талын холбогдох яамд асуудлыг шийдвэрлэхээр ажиллаж байна.

3.“Дулааны станц-2” төрийн өмчит хувьцаат компанийн хүчин чадлыг 200 МВт-аар өргөтгөх төслийг хэлэлцэж байгаа.

4.“Дарханы дулааны цахилгаан станц”, “Эрдэнэтийн дулааны станц” төрийн өмчит хувьцаат компаниудын хүчин чадлыг тус бүр 35 МВт-аар өргөтгөх төслийг гадаадын эх үүсвэрээр хэрэгжүүлж байна. Санхүүжүүлэгчид төрийн мэдлийн компанитай гэрээ байгуулах нөхцөл, шаардлага тавьсны дагуу гэрээ байгуулагдсан.

5.“Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ” төрийн өмчит хувьцаат компанийг цахилгаан түгээх шугам сүлжээ, байгууламж болон хангах үйлчилгээг салгаж бие даалгахтай холбогдсон хууль эрх зүйн орчин бүрдээгүй байгаа.

6. “Багануур” хувьцаат компани, “Шивээ-Овоо” хувьцаат компанийг хувьчлах хуулийн этгээдийн жагсаалтаас хасах.

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар